

Štev. 8.

Na Dunaju, 29. aprila 1899.

Iretnik XII.

Hrvati pa Srbi.

Vera in politika in obe združeni ste vstvarili med slovanskimi narodi velika nasprotja, katerih v njih krvi ni moglo in ne more biti. Nasprotja so prišla od zunaj in zasekala od veka do veka večje rane med slovanskimi skupinami. Največa nasprotja je vstvarila politika in njena pomočnica, vera, med Rusi in Poljaki in na jugu med Srbi in Hrvati.

To je velika nesreča za Slovanstvo, in bi morali obupati nad tem, da bi kedaj postopali vzajemno, ako bi se bile razlike porodile iz njih samih in ne od zvonaj. No, ker so vzroki zvonanji, če tudi mogočni, nadejati se je treba, da se moč teh vzrokov, če ne odstrani, pa vsaj oslabi sčasoma in polagoma. Vprašanje je le, ali ne bode sporazumljenje prepozno.

Če pogledamo na preobrat, na svetovno gibanje Evrope in Severne Amerike, in če zapazujemo, kakó nastajajo vprašanja, ali bi se ne mogle ne le države, temveč celó kontinenti združevati za skupne interese, moramo pač soditi, da je kujanje in sovraštvo med Slovani neumestniše, nego kedaj poprej. Germanska plemena hočejo preploviti vse zemeljsko površje, in evropski del teh plemen skuša izpodmaknuti Slovanstvo v skupnosti, stopáje dalje korak za korakom.

Opasnost je za skupno Slovanstvo dandanes večja, nego v vseh dosesdanjih vekih. Duševno in gmotno so se Germani oborožili in vsled dosedanje agresivne in tlačéče politike Slovane znatno prehiteli. Tudi če se odloči vse Slovanstvo, da bi pleme podpiralo pleme, je še vedno vprašanje, ali bode moglo ustaviti tok in naskakanje Germanstva proti sebi.

Celó značaj, miroljubni značaj Slovanstva je na poti, da bi se to uspešno branilo proti germanškemu navalu.

Kaj naj rečemo gledé na vse to o razporu slovanskih itak majhnih in šibkih plemen? Kakó naj sodimo o stalnem navskrižju in prepiru Hrvatov in Srbov? Ali se ne smejejo vrági Slovanstva, ki smatrajo pojedine slovanske narode — političnimi muhami? Ali more kdo zaresno misliti, da take narode zaresno poštevajo mogočni slovanski nasprotniki? Ali zares ne umejo slovanski mali narodi, da jih imajo za muhe, ki se napenjajo proti slonom?

Ako se ne spametijo ti narodíči, prejdejo veliki narodi preko njih na dnevni red, kateri izvrše, kakor bo drago njim, ne pa, kakor bi hoteli Slovani.

Taki pomisleki bi morali iztrezniti hrvatske in srbske politike in rodoljube, in dognati bi bili dolžni sporazumljenje med seboj, naj bi bilo isto še toliko težavno. Sami poznajo najbolj medsebojne razlike, in vrednost pa važnost teh bi morali presojeti z občega stališča nujnosti.

Hrvati pa Srbi raznih dežel očitajo drug drugemu nestrpnost in naštevajo, česa ima ta več, nego oni, koliko več velja ta, nego oni s stališča zgodovinskega prava, in izvajajo postulate, da bi gospodarili drug nad drugim. S hrvatskim državnim pravom bi Hrvatje radi podredili Srbe, ti pa se postavili nad Hrvate radi drugih prvenstev.

V resnici obe skupini jedne in iste etnografske srbsko-hrvatske jednote in celote imati vsled specialnega razvitka svoje vrednosti in dragotine; vprašanje je le, kateri teh zgodovinskih zakladov odločuje v večji meri za bodočnost. S slovanskega kulturnega stališča ni nikakega dvoma, da je usoda Srbom ohranila več slovanskega, nego Hrvatom, in to, da so se Hrvati v večji meri prestrojili po zapadni šabloni zapadne kulture, ni noben ekvivalent — za bodočnost. Treba je kulturne prednosti dobro umeti, predno se izreče tak stavek o prednosti srbskih tradicij pred hrvatskimi. Naj nas Hrvati kamnajo ali ne, nam je več za svoje preverjenje, nego za odobrenje te ali one stranke.

S slovanskega stališča znamo ceniti hrvatske brate in sosede; ali Slovenec mora tudi vedeti, da njega in Hrvata, tudi če se združita, reši le slovanski značaj kulturnega napredovanja.

Hrvati morajo s slovanskega stališča radovati se nad tem, da so Srbi ohranili cirilometodijsko cerkev in cirilico v literaturi, in celó obžalovati, da so izgubili cirilometodijski cerkveni obred, ter se morajo sedaj boriti celó za ostanke glagoljskega bogoslužjenja, in da se vedno bolj oddaljujejo od pisanja s cirilico. Na to stran imajo Srbi prednost, in naj to zanikajo stokrat s hrvatske strani.

Zato pa je treba silno obžalovati, da je te dni pravaški list kazal na pravoslavlje, kakor da bi bilo Hrvatom in — državi opasno. List je zagovarjal hrvatsko državno pravo, in da bi je Hrvatje dosegli toliko laže, je ovajal dalmatinske Srbe, čes, da težé za mejo, za združenjem z drugim zunanjim Srbstvom.

Takó delajo židovski, z germanskimi markami podkupljeni listi, ne pa pošten slovanski list! To je tužno, a zajedno sramotno.

Žalostno bi bilo, ko bi si Hrvati morali kupovati svoje državno pravo do Dalmacije z ovajanjem svojega bratskega srbskega sosedu. Hrvatsko pravo je na trdnjših podstavah in nima treba, da bi izpodkopavalo srbske sodeželane.

Šovinizem je na hrvatski in srbski strani; tega ne tajimo, a je napaka jednako velika na obeh straneh.

Tudi Srbi se morajo začeti zavedati, da so in ostanejo i v bodoče prava igrača večih narodov in držav, ako ne bodo postopali sporazumno s svojimi hrvatskimi sosedi.

Tudi ko bi bili Srbi vsi skupaj združeni v jedno političko celoto, ostanejo še vedno premajhen narod, da bi si ščitili uspešno svojo samostalnost in svobodo v gospodarskih in kulturnih rečeh. Kaj je dandanes državnica od 6, 7 in tudi 10 ali še več milijonov v primeri s sosednimi velikimi državami? Prava ničla, ki se mora podrediti prej ali poslej tujemu političkemu, gospodarskemu in morebiti celó nacionalnemu vplivu.

Poglejmo na Italijo, ki šteje dobrih 30 milijonov duš; kaj je ona poleg drugih držav? Jedino mednarodna konstelacija jej daje političko moč, iz sebe pa take nima.

Politiški mislitelji so uže davno postavili postulat, da politička jednota mora šteti danes vsaj 30 milijonov duš, ako si hoče količkaj ohraniti svojo nezavisnost, in danes je treba še pristaviti, da, če ista država nima prirodnih odločilnih zakladov za moderno industrijo, se ne vzdrži nezavisno dolgo časa, in to je vzrok, da tudi Italija bez zunanjih gospodarskih sredstev ostane šibka vlast.

Kaj pa hočejo Srbi sami iz sebe? Dva vladarja imajo zunaj našega cesarstva, a obe državi ohraniti sebe in svoje prebivalstvo le tedaj, ako bodete gledali na pravo vzajemnost z drugimi slovanskimi sosedi.

Ves slovanski Balkan ni močen dovolj, da bi mogel s celoto prebivalstva tekmovati s sosednimi velesilami; koliko večja potreba nastaje za same Srbe, da se otresejo od vsakega šovinistiškega stremljenja, ter se skušajo sporazumeti z drugimi Slovani, najprej s Hrvati. Ti pa so še na slabšem, nego Srbi, in hrvatsko državno pravo bi še le prav zahtevalo, da se Hrvatje okrepijo s pomočjo srbskih sodeželanov.

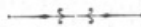
Hrvati so dolžni pomisliti, da je duvalizem in ves sistem njim neugoden; v Bosni in Hercegovini se jim dobrikajo, a Hrvatje naj gledajo, kje so vzroki zato. Tudi v zasedenih deželah se izvršuje geslo: *Divide et impera!* Če nočejo tega razumeti Hrvatje, so obžalovanja vredni sami za se, in je tudi Slovanstvo obžalovanja vredno, da je jeden njegov člen na napačni poti.

Srbi in Hrvati v Avstro-Ogerski imajo največe vzroke, da se sporazumejo, ne pa da bi izpodrivali in slabili drug drugega. Le v skupnosti dosežejo kaj, kar bi koristilo obema deloma. Drugače bode politika slabila oba oddelka, in potem bosta na golem oba. Kdo se bode smejal? Na to odgovarjati ni treba.

Med Hrvati ste tudi v Dalmaciji dve stranki; zmernejša, narodna stranka, postopa pomirljivo s Srbi, in ko bi odločevala ona, bilo bi sporazumljenje uže davno doseženo. Značilno je še to, da hrvatska narodna stranka mora Srbe bolje poznati, nego pravaška stranka, in ako je narodna stranka za sporazumljenje s Srbi, je znamenje, da je pravaška stranka gledé na srbsko vprašanje na napačnejšem potu, nego narodna stranka. In take razmere so tudi v sami Hrvatski. Narodna stranka dokazuje dejanski, da vidi dalje, nego pravaška, in da je bolj slo-

vanska nego pravaška. Fakta govore jasno o tem, naj se gospoda jezi ali ne.

S slovanskega stališča in v interesu Hrvatov in Srbov je treba silno želeti, da se zavedó današnjega občega mednarodnega položnja, in da se vsled tega sporazumejo in spoštujejo tradicije in bisere drug drugega. Kar je zakrivila zgodovina med njimi, naj današnja večja politička in narodna zavest popravi! Na delo, bratje, na delo sporazumljenja!

Iz deželnih zborov.

Kranjski. 18. apr. Ažman poroča, da se je z odlokom dež. šolskega sveta vvedel v Toplicah pouk nemščine uže s 1. razredom. Proti temu se je za dež. odbor pritožil na minist. in odsek za letno poročilo dež. odbora za šolstvo se je popolnoma pridružil dež. odboru. Istotako se je odsek bavil s postopanjem dež. šolskega sveta, ki je vvedel nemščino kot obligatni predmet na vseh štirirazrednicah. Radi tega naj se mu izreče obžalovanje. Hribar pravi, da šolska oblast pri zagorski šoli meni, da mora biti merodavna izjava krajnega šolskega sveta, a pri obligatnem pouku nemščine na vseh 4 razrednicah meni, da mnenje kr. šolskega sveta ne pride v poštev. — Dež. šolski svet se glede obligatnega pouka v nemščini sezivlja na sklep, naj bosta oba dež. jezika obligatna v vseh srednjih šolah. A glede ljudskih šol je merodaven samo ljudsko šolski zakon. V jednih odločbah se dež. šolski svet sklicuje na sklepe dež. zbora, v drugih jih prezira. Obžalovati je treba, da vlada, ki naj čuva in varuje zakon, tako postopa. Zato se naj to vzame na znanje s protestom proti nezakonit. postopanju dež. šol. oblastva. — Dež. preds. Hein. je zavračal Hribarjev govor kot nelogičen. Dež. šolska oblast se ozira na sklepe dež. zbora le, kedar se strinja z njimi; dež. zbor nima prava protestovati proti njemu. — Hribar odvrta, da dež. šol. svet nima logike. Pri zagorski šoli je izjavil, da se ne ozira na odpor, ker je krajevni šolski svet za vvedenje nemščine; pri občem obligatnem pouku v nemščini pa zato ne, ker se mu ne zdi vredno. Vprašati bi moral popreje krajevne šolske svete. Tega ni stvoril. Logiko pozna torej le, kedar gre za nemški jezik, ne pa, kedar gre za slovenščino. Deželni zbor naj ima torej samo pravo, plačevati za šole. Tega ne sme trpeti, da bi se preko njegovih želja prehajalo na dnevni red. Izvršilni organ dež. zbora, dež. odbor, ima dolžnost, da protest predloži vladi. — Dr. Schaffer zagovarja stališče dež. šolskega sveta. Glede obligatnega pouka obeh dež. jezikov se je doseгло neko sporazumljenje, primerno željam in potrebam prebivalstva. — Hribarjev protest se sprejme; istotako njegov predlog, da dež. odbor prosi ministerstvo, da dovoli popolni ali delen dopust profesorjem, ki spisujejo sloven. učne knjige za višo gimnazijo.

21. apr. V. Langer poroča o glavni bilanci Ljublj. mestnega loterijskega posojila. — Hribar je utemeljeval samostojni predlog o ustanovitvi dež. zaklada za melioracije in javna dela. — Slov. učit. dr. v Ljubljani se dovoli za pisateljsko nagrado in podporo za knjigo »ustavoznanstvo« 100 gld. — Božič predlaga podporo nekaterih podružnic kmet. družbe. — Mestni občini Ljubljanski se za zgradbo dekliške 8 razrednice pri sv. Jakobu dovoli 10.000 gld. podpore, — nemškemu filharmoničnemu društvu za 3 leta po 300 gld., muzejskemu društvu za Kranjsko 4000 gld. — Jelovšek poroča o ustanovitvi dež. kmetijske šole na Gorenskem. Kmet. minist. ni pri volji, podeliti podpore za ustanovo in subvencije za vzdrževanje te šole; temveč je naklonjeno le mali zimski šoli. — Schwegel opomni, da so predlagatelji mislili na praktično šolo, primerno krajevnim razmeram; poleg te bi trebalo vzorne kmetije — Murnik pojasni, da je današnji Schweglov predlog drugačen nego

lanski. Tak podpira tudi kmetijska družba, ki je bila proti ustanovi konkurenčne šole oni o a Grmu.

25. apr. Šubic predlaga, da se osnuje deželna obrtna komisija v podporo male obrti, kateri bodi zadača, skrbeti za podporo, povzdigo, razvoj in procvit kranjske obrti. — Prošnja dram. društva za brezplačno prepuščenje lož v dež. gled. se odkloni. Dež. odboru se naloži, naj preskrbi vse primerno, da se, ako bo možno, 1901 priredi (na predlog Kalanov) z razstavo za malo obrt vezana deželna razstava.

25. apr. Šubic poroča o načrtu zakona za realko. — Dr. Schaffer pravi, da je zakon nepotreben, ker je v vsej deželi samo jeden zavod, a ta tako vzoren, da pri njegovi uredbi ni treba ničesar preminjati. Jedinii vzrok, da se hoče vstvariti zakon, je, da bi se premenile jezikovne uredbe. A tudi sedaj je za sloven. dijaka dosti skrbljivo; sedanje razmere ne ovirajo slovenskega mišljenja, dokaz, ker je izšel iz realke najnoveji pesnik, ki je deloma po svojem talentu, deloma po škofovi reklami postal slaven. — Ugovarja, da bi bila hrvaščina neobligatna učni predmet, in določbam, da se učni jezik, ako se ne doseže dogovor med tistimi, ki zavod vzdržujejo, določi po sporazumljenju med dež. odborom in dež. šolskim oblastvom, in ako se to ne doseže, po odločbi naučnega ministerstva, ki pa mora vsekakor napraviti na spodnjih razredih slovenske paralelke. — On hoče, da določi učni jezik učna uprava sama. Tudi je proti temu, da se za sloven. dijake napravijo slovenski, za nemške pa nemški razredi, ker se s tem omejuje pravo voditeliev, da pošiljajo otroke v oddelek, v kateri sami hočejo. Tudi je proti temu, da bi se dijaki pri pouku v jezikih razdelili na več skupin, in da bi bila oba deželna jezika obligatna za vse dijake, da se izdajajo spričevala v obeh jezikih, in da bi moral biti ravnatelj dvojezičnega zavoda zmožen obeh učnih jezikov. — Hribar protestuje proti temu, da se realka nazivlje vzoren zavod. Ministerstvo je zaradi razmer na njem vvedlo preiškavo. Šolska oblastva pa nimajo volje svriti konec tem razmeram. — Število nemških dijakov je umetno. — Dež. preds. Hein je izjavil, da zahteva vlada, da ostane vodstvo državnih zavodov izključno v rokah drž. organov. Ona ne dovoli, da se ji omeji pravo, določiti učni jezik. Ako vlada smatra paralelke potrebnimi, jih lahko osnuje bez zakona; ako ne, ne predloži zakona v sankcijo. — Dokazuje potrebo obligat. učenja drugega dežel. jezika in zavrača Hribarjevo trditev, da šolska oblastva niso vršila svoje dolžnosti. — Bar. Schwégel pravi, da sedanja izključno nemška uredba zadosča pač vsem potrebam; prememba bi povzročila le prepire. Njegova stranka se ne udeleži podrobne debate, ako se ne sprejme predlog, da se načrt vrne dež. odboru.

26. apr. Šubic polemizuje proti dr. Schafferju, ki ni govoril iz pedagogičnih, temveč iz političnih ozirov. Realčni zakon se obravnava uže 30 let, in zbornica se je uže 4 krat izrekla zanj. — V spodnjih razredih dijaki učitelja ne razumejo. Naloga šole, da vzgoji ljubezen do Avstrije in dinastije ter poda strokovno izobrazbo, se pri tem seveda ne more doseči. — Ako so radi jednega dijaka, ki je postal pesnik, razmere pravilne, so bile pravilne tudi tedaj, ko so hodili v šolo Prešeren, Jenko in Stritar. — Dr. Schaffer je proti učenju hrvat. jezika. Odsek je to nasovetoval, da se omogoči našim sinovom, da pojdejo na jug, kar je pri sedanjih razmerah uspešno. — Da mora biti ravnatelj zmožen obeh jezikov, je vendar naravno, saj mora nadzorovati ves pouk in občevati z roditelji dijakov. Ako se za slov. učence vede slov. pouk in zahteva, da se slov. učenci poučujejo v materinščini, se to pač ne more imenovati poslabšanje razmer in politično delo. — Vladni zastopnik pravi, da si učna uprava ne da kratiti prava, da določi poučni jezik. Drž. tem. zakon glede določbe učnega jezika ne dela nobene izjeme, in je tudi tu prepustil dež. zborom določitev. Odsek ni bil za obligatno učenje obeh deželnih jezikov, ker je se Nemci temu upirali, in ker je na realki tretjina učencev le mimogrede tukaj in zanje učenje slovenščine nima tistega pomena, kakor za Slovence učenje nemščine.

Za slovenščino se (za Nemce) ustanove posebni kurzi, in kdor se odloči zanj, za tega je slovenščina obligatna. Zbornica je na to sklenula, da pride v podrobno razpravo.

Istrski. V seji 18. apr. je pričel dr. Trinajstič govoriti hrvaški. Italijani na galeriji pa tuliti, dokler dež. glavar ni vzel dr. Tr. besede.

22. apr. Prisotnih je 19 ital. poslancev, slovenski in hrvaški niso prišli. Dež. glavar spominja galerijo zaradi preglasnega pritrjevanja, časnikarje pa zaradi krivega poročanja. Posl. Vetrca vpraša, ali je slovanska manjšina opravičila svojo odsotnost.

Goriški. 15. apr. Pri otvoriteljni seji so bili prisotni laški poslanci in knezoadškof. Vladni zastopnik je predstavil dež. glavarja vit. Pajerja, ki se je zahvalil cesarju na imenovanju, obžaloval odsotnost slovenskih poslancev in obečal, da si bo po možnosti prizadeval za sporazumljenje z njimi.

Štajerski. 15. apr. je predlagal dr. Dečko, da se ustanovi sloven. meščanska šola v St. Juriju ob južni železnici.

Slov. poslanci so podali po dr. Serneču namestniku dež. glavarja, naslednjo izjavo: »Večini staj. dež. zbora se je v seji 20. apr. zljubilo naš predlog za ustanovitev deželne meščanske šole s slov. učnim jezikom v St. Juriju na juž. žel. odkloniti a limine. S tako prakso večine proti manjšini ovirani smo v izvrševanju svojih parlam. dolžnostij, ker nam ni možno v tej zbornici predlogov, ki so velevažni za naše ljudstvo, niti spraviti do posvetovanja. Kot zastopniki slov. naroda na Štajerskem moramo z vso odločnostjo protestovati zoper tako postopanje, ki prezira parlamentarne, samo ob sebi umevne običaje, kakor so v navadi v drugih dež. zborih, kaže nenavadno mero narodne nestrpnosti proti sloven. ljudstvu in najglobokeje žali nas in naše volilce.«

20. apr. Dr. Dečko je utemeljeval predlog za ustanovo slov. meščanske šole v St. Juriju. Nemška večina pa je odklonila odkazanje predloga odseku, in sicer z 20 proti 20 glasom. Nemci imajo na Štajerskem 19 takih šol, Slovenci pa nobene. Slov. poslanci so po glasovanju ostavili zbornico.

22. apr. Slovenci se seje niso udeležili. Posl. Hagenhofer se je pritožil zaradi postopanja večine pri volitvi v razne odseke in izjavil, da konservat. poslanci nočejo sedeti v zbornici samo, da bi ta bila sklepčna. Po tej izjavi so konserv. ostavili dvorano. Dež. zbor je s tem postal ne-sklepčen, in seja se je morala zaključiti.

Seje 23. apr. so se zopet udeležili Slovenci in nemški konservativci.

Koroški. V debati radi § 14. (7. apr.) je govoril g. Einspieler. Obračal se je proti onim, ki so slovenske posl. imenovali »slučajno poslance«. Mnogo bolj se to priklada onim, katerih poslanstvo se opira na volilno geometrijo. — Posl. Steinerwender je imenoval koroške Slovence »majhen del naroda«. Kaj pa so Nemci na Koroškem, mari niso tudi oni le prav majhen del nemškega naroda? Resnice, da je tretjina prebivalstva slovenska, ne spravite s sveta, a tudi ne prava, ki gre koroškim Slovencem po zakonu in naravnem pravu.

Nižeavstrijski. 14. apr. je soglasno sprejel resolucijo Schneiderjevo glede premembe volilnega reda za mestni svet Dunajski, s katerim se zavrže podani Luegerjev načrt in naloži referentu, da izdelava nov, v katerem se ohrani princip zastopstva interesov, a tudi ozira na občje volilno pravo (najbrže z novo občjo kurijo). Isti gospodje kršč. socialci, ki so podali ta načrt, so sedaj vsi glasovali proti njemu in tako sijajno dokazali svojo polit. komedijantstvo. Le dr. Lueger, ki je rekel, da bo uže znal uveljaviti svoj namen, je bil slučajno odsoten — v Rimu.

25. apr. Dr. Kolisko spominja, da je bil uže v zadnjem zasedanju stavljen predlog, da se pozivlje dež. odbor, naj čim preje predloži zakonski načrt, kjer se vsem avtonomnim oblastim v Nizi Avstriji veleva nemščina kot izključni uradni jezik. Ta predlog pa ni prišel na dnevni red. Pač pa je

sklenul gornjeavstrijski dež. zbor zakon o uradnem jeziku avtonomnih oblastev, in v češkem dež. zboru se je predložil jednak zakonski načrt. Zakonita določba, da mora biti nemščina izključni uradni jezik teh oblastev, je zahteva narodnostne previdnosti. V ta namen, da se za večne čase zagotovi izključno nemški značaj avtonom. oblastev niževstr., predlaga: dež. odbor se pozivlje, da še v tem zasedanju poda zakonski načrt, v katerem se veleva nemščina za izključni uradni jezik vseh avtonomnih oblastev niževavstrijskih.

Češki. Dr. Pacák je podal v češkem deželnem zboru 13. apr. načrt za uravnavo jezikovnega vprašanja pri avtonomnih oblastvih: Občinski zastop določa uradni jezik za vse poslovanje v samostojnem in pomešanem delokrogu. Pismene vloge mora sprejemati in razpravljati, tudi ako niso podane v določenem jeziku. Rešiti jih sme v lastnem uradnem jeziku. V Pragi se morajo rešiti vse vloge v istem dež. jeziku, v katerem so bile podane. V drugih občinah je to le tedaj dolžnost, ako se vsaj četvrtina stalnega prebivalstva po zadnjem ljudskem štetju priznava k drugemu dež. jeziku. — Posamični člani obč. zastopa se smejo v sejah posluževati jednega ali drugega dež. jezika. — Okrajni zastopi si določajo svoj uradni jezik. Sprejemati morajo vloge tudi v drugem. Okr. zastop mora občeovati z občinami svojih okrajev v uradnem jeziku občine. Ako je vsaj četrtina preb. drugojezična, mora reševati vse vloge v istem dež. jeziku, v katerem so bile podane. — V Pragi in mešanih občinah in okrajih morajo biti vsi razglasi dvojezični. — Deželni odbor uporablja oba deželna jezika kot uradna; z okrajji in občinami posluje v njih uradnem jeziku, s strankami y onem, v katerem so podane vloge. Razglasi, tikajoči se vse dežele, objavljajo se v obeh dež. jezikih, in je dolžnost okrajnih zastopov in obč. predstojnikov, da jih objavijo bez sprememb. — Z državnimi uradi poslujejo okrajni in obč. zastopi v njih lastnem uradnem jeziku. Polit. oblastva so dolžna, da na prošnjo strank, katerim se je proti določilom tega zakona zavrnilo sprejetje kake vloge, da to prisilijo in stranke obvestijo o tem. — Dež. odbor sme člane občinskega ali okr. sveta, ki se ne ravnavo po določilih tega zakona, kaznovati z globami do 200 glđ. v korist dež. fondu. — Za škodo, prvzročeno po prestopku tega zakona, zlasti po zavrnitvi kake pismene vloge, so odgovorne občine in okrajji ter se morejo tožiti civilnopravnim potom. — Temu načrtu je pridejana še resolucija: 1. da se naj pri prih. ljudskem štetju razun občevalnega jezika prizna tudi narodnost, in 2. da se vsakemu državljanu zagotovi popolna svoboda za priznanje občevalnega jezika in narodnosti.

15. apr. Preds. Šulc interpeluje dež. nam.: ker mnoge nemške občine zavračajo češke vloge, češ, da je njih uradni jezik nemški, da naj poskrbi zato, da bodo prisiljene, sprejemati češke vloge, kakor so to češke občine glede nemških vlog. — Dr. Šamanek interpeluje radi namerjanega vojaškega šolskega društva. Tendencija je jasna: nemške šole v slovanskih deželah naj se pomnože in s tem širi germanizacija; a društvo naj vzdržuje tudi zveze z nemškim Schulvereinom, to je, dobiva od njega podpore in uporablja njegove šole. Prepreči naj se, da se odgaja vojaška deca v slovanskem duhu. A germanizacija se ne bo raztezala le na vojaške otroke, temveč tudi na one, ki so zavisni od vojaške uprave. Sicer bi oni ustanavljali le jezikovne šole, ako jim je res samo le na tem, da se vojaška deca priuči nemščini. Ako pa morajo slovanski roditelji v slovanskih krajih dajati svoje otroke v nemške šole, je to jasen dokaz zaničevanja slovanske odgoje. — Ker so take šole žaljenje češkega naroda, in ker onemogočijo vojaškim otrokom priučenje češčine, ki je kot polkovni jezik vsakemu častniku neobhodno potrebna, vprašajo vlado, ali je v interesu prijateljskega razmerja armade in češkega prebivalstva pri volji, delovati na to, da se ne osnuje namerjano vojaško šolsko društvo.

21. aprila. Pri razpravi o novem opravniku želi dr. Pacák sredstva, ki naj preprečijo, da se uresniči Wolfovo zuganje z izgredi. — Ričansko okr. sodišče prosi dovoljenja za sodnijsko postopanje proti posl. Bartaku vsled njegovega

vedenja v komisiji pri kontrolnem shodu. Dr. Baxa opisuje, da so se oni, ki so se javili v materinščini, vedli kot zločinci po mestu po žandarjih, in torej je bilo Bartakovo ravnanje opravičeno. Vojna uprava žali češki narod. Z ozirom na ogorčenost, ki se je polastila vsega češkega naroda, žaljenega na svoji narodni časti, ne bi se smelo te stvari pretiravati. A ker gre proti Cehom, je vse dovoljeno. Sodni uradniki jih morajo kaznovati kot zločince vsled pritiska od zgorej. — V slučaju Biberle pa se je je ravnalo najmilostlivejše, saj je bil Nemeč. — V Nachodu se tedaj, ko je bil ves boj naperjen proti fabrikantom, vlada ni zmenila, da bi posredovala, a ko so se pričeli izgredi proti nekaterim Židom, katere so listi pretiravali in opisali kot češke izgrede proti nemškim prebivalcem, takoj je vedela za njih zatetje. In tu se krši zakon, stvar se je razdelila na več pravd in odločila senatom, namesto da pride pred porotnike. Dogodek v Polni umor kršč. deklice po Židu pa se preiskuje z največo počasnostjo, da bi se vse moglo spraviti v pozabljenje. — Dež. namestnik grof Coudenhove ne priznava, da je stvar uže zastarela. Nadalje polemizuje proti dr. Baxi zaradi očitanja pristranosti. — Glede na armadni jezik pravi, da se bo de njegova potreba izvajala ne po njem, pač pa po vojni upravi; a potreba jednotnega armadnega jezika nikakor ni žalitev drugih narodnostij. Zlasti pri vojaštvu mora vladati stroga disciplina, zato se mora vsako vmešavanje osebe, ki z vojaško upravo ni v nobeni zvezi, najodločneje obsojati. — Dr. Engel pravi, da je bil z dr. Pacákom pri vojnem ministru, ki je izjavil, da vojna oblast noče nobenega naroda s svojo določbo poniževati. Ne določba, pač pa njena razlaga nas ogorča. Ako se želi res, da se odstrani vse, kar nas loči, in dobi vse, kar nas družji, ne bi se izdajali taki, vsekakor nepotrebni ukazi. V delegacijah se bo stvar razpravljala. Pacák omenja, da ni proti armadnemu jeziku, ali neka vojaška določba veleva, da se mora občeovati z moštvom v polkovnem jeziku. V določbah za kontrolne shode ni ničesar o tem, da se mora tu rabiti nemščina. Po advijenciji se je določilo, naj se sploh opusti prijava s »hier« ali »zdez«; a Wolf je pričel proti temu gonbo, in takoj se je razglasilo, da se ne sme prezreti uporaba nemščine. Blagor armade ni v nemškem jeziku, temveč v pravičnosti do vseh narodov. Vlada naj ne pozabi, da ne smemo dalje, nego to zahteva blaginja naroda. Tam, kjer se križajo njena pota z blaginjo naroda, je ta odločilna. — Anyž omenja, da je bil kot urednik tožen radi notice, da je bil Kocourek zaprt, ker se je prijavil češki. Drž. pravičnost je trdilo, da ni bil kaznovan radi tega, temveč radi nepokorščine. A v raportu je bilo izrecno zapisano, da je bil kaznovan na 7 dnij, ker se je podpisal češki. Nikdor ne more pristati na zahtevo vojaške oblasti, naj Čeh s svojo civilno sukno odloži tudi svojo narodnost.

Nasvet komisije o zavrnitvi se sprejme.

22. apr. Brzorad poroča o predlogu za zakon o uporabi obeh deželnih jezikov na avtonomnih oblastvih (glej načrt tega zakona. Dr. Brzorad je omenil v utemeljevanju Pacákovega zak. načrta, da se z njim rešijo mnoge prepore točke in zbliza sporazumljenje. Načrt odgovarja potrebi in pravičnosti. Načrt temelji na tem, da so vsi avtonomni organi zavezani, da sprejemajo drugojezične vloge, a jih rešijo v svojem jeziku. Drugače pa je pri drž. oblastvih, kjer se po stoletnem običaju in veljavnih zakonih v vsi kraljevini sprejemajo in rešujejo vloge v jeziku stranke. Država je opravičena, da od svojih služabnikov zahteva tako kvalifikacijo, kakoršno rabi za vso deželo. Pri avtonom. oblastvih pa poslujejo voljeni funkcionarji, kjer se to ne more zahtevati, ker je v mnogih okrajih prebivalstvo zmožno samo jednega dež. jezika. Žato je bilo treba ščititi večje manjšine. Upoštevati se je moralo ljudsko štetje. Komisija pa meni, da je to odločilno šele, ko se bo štelo po narodnosti in poda garancija, da se more vsakdor po svojem prepričanju priznati tej ali oni narodnosti. — Nemci sami ne bi mogli svojih prav bolje varovati, nego je to stvorila komisija. Pacák omenja, da so Cehi pri zakonih vedno upoštevali le

pravičnost, Nemci pa, kjer so bili v večini, so jo odstranili. — Jezikovno vprašanje se bajé namerja rešiti po § 14. Tak zakon se mora predložiti drž. zboru. Ker pa se tiče le kraljevine Češke, ne smatramo drž. zbora za to kompetentnim. Mi ne pravimo, kakor Nemci, Avstrija mora biti nemška oz. češka, temveč: ona mora biti vsem narodom pravična. V Avstriji je pa še cela vrsta slovanskih manjšin, ki si iščejo svoje narodnostno pravo, ne da bi posegel drž. zbor s § 14. vmes. — Grof Schönborn pozdravlja zakon, ker se težkoče odpravijo le potom zakona. — Schwarz nasvetuje resolucijo za izdajo dvojezičnih tiskovin. — Dr. Dyk poroča o Adamkovem predlogu za uporabo prebitkov sirotinskih zakladov na Češkem v dobrodelne svrhe. — Deželni nam. pravi, da o tem more odločati le državni zbor. — Adan ek očita dež. nam., da govori, kakor bi tu sedel Schönerer s svojimi pristaši. A vlada, ki je izjavila, da se opira na večino in da stoji na polni enakopravnosti vseh narodov, ne napada avtonomije te kraljevine. Nikdor nas ne pripravi do tega, da se uklonimo nemški hegemoniji in žrtvuemo kako pravo te kraljevine.

Sileški 21. apr. Razprava o odgovoru dež. namestnika na interpelacijo radi jezikovnih naredeb. — Haase pobija trditev, da se jezikovno vprašanje laže reši naredbinim nego parlamentarnim potom, in se veseli, da je dež. preds. priznal nemščino kot uradni jezik. Bar. Mattencloit poda resolucijo, da se nemščina proglasi uradnim jezikom za notranje in za medsebojno uradovanje. Sileško veleposestvo zavrača vsako rešitev jezik. vprašanja nagodbenim potom. Dr. Stratil pravi, da je samo strankarski interes provzročil, da so Nemci, ki hoté gospodariti, z vladnim odgovorom nezadovoljni. Narodna zavest sileških Slovanov se je vzbudila po gospodarskem in kulturnem napredku, ne po agitaciji. Pripravljen je k sporazumljenju z Nemci, a dotlej se morajo Slovani držati vlade. — Dr. Menger pravi, da se mora jezikovno vprašanje rešiti ustavnim potom ter ne prepuštili samovoljnosti vlade. S Slovani se Nemci ne morejo sporazumeti, dokler so oni za češko državno pravo. — Gruda pravi, da jezik. naredbe Slovanom ne priznavajo skoro ničesar, in poleg tega se jim še upirajo izvrševalni uradi. — Dr. Rochowanski dokazuje potrebo jednotnega uradnega jezika. — Michejda priznava vladi, da hoče podati Slovanom pravno zaščito in pravi, da naj Nemci ne mislijo, da bi se pri uravnavi po zakonu moglo Slovanom manj privoliti, nego kar so privolile naredbe.

22. apr. je sprejel resolucijo bar. Mattencloita. Manjšina je protestovala proti nji. Resolucija pravi, da s polnim varovanjem v protestu nemške večine dež. zbora dne 28. dec. 1898 izrečenih izjav vzame na znanje izjavo vlade, da se jezikovne naredbe ne tičejo Silezije, ter da se ni povsem nič spremenilo na veljavi nemščine kot notranjem uradnem jeziku in poslovnem jeziku v medsebojnem občevanju oblastij in uradnij, ter zahteva, da se ta princip strogo izvede pri pravosodju in upravi. Dež. zbor zahteva ustavno uravnanje jezikovnega zakona in smatra, da se, ali se tičejo Silezije, popraša za svet deželni zbor, za nujno in potrebno. — Podpisan je kot prvi kard. Kopp.

25. aprila. Hrubý utemeljuje svoj predlog o sestavi državnega zbora iz odposlancev iz deželnih zborov, kateri označi kot protest proti predlogu Türka glede na § 14. — Preklic jezikovnih naredeb ne bi dovel zboljšanja polit. razmer, zato je treba, da se v drž. zbor zopet pošljejo odposlanci iz dež. zborov, kar je utemeljeno v oktoberskem diplomu in v določilih deželnozbornskega reda. Teh zakon 2. apr. 1873 ni odstranil, ter se smejo v drž. zbor sklicati ali voljeni poslanci ali odposlanci dež. zborov. Predlog naj se izroči posvetovalnemu odseku. To je bilo odklonjeno z vsemi glasovi proti 7 (slovanskih zastop.).

Solnograški. 21. apr. Predlog ustavnega odseka, da dež. zbor izreče prepričanje, da je treba jezikovne naredbe razveljaviti, in da se mora pogodba z Ogersko skleniti ustavnim potom, je bil soglasno sprejet.

Poročila.

V Draždanih je bil 7. apr. »simpatijski shod za Nemce v vzhodnih markah«. Dr. Lehr je dokazoval, da je narodnostni prepir v Avstriji tudi za Nemce v cesarstvu velikega pomena. Ako se bodo stvari nadalje razvijale v tem tiru, bodo Nemci koncem novega stoletja nasproti Rusom in Angležem v neznatni manjšini. Pogin Nemcev v Avstriji bi bil signal za pričetek pogina nemškega cesarstva. Zato se moramo združiti in ne smemo pripustiti, da poginejo Nemci v Avstriji. Ako vežejo našo vlado gotove obzirnosti, ni treba, da tudi nemški narod te vpošteva pri svojih simpatijah. Tudi avstr. Nemci ne zahtevajo direktne, temveč le moralno pomoč. Dvozveza z Avstrijo je le še fikcija, samo cesar Fran Josip ji je svest. Sklenula se je pod uslovjem, da Nemci obdržé svoje nadvlado. Da je prišlo drugače, so v marsičem krivi Nemci sami, zlasti liberalna stranka. Opuščenje socialne politike in drž. jezika, potem pripustljivost do vlade in nesloga so jim mnogo škodovale. — Poslovanjena Avstrija se gotovo z Rimom zaveže proti Prusiji. — Iz Cislajtanije se mora izločiti Galicija, Bukovina in Dalmacija, nemščina se mora uveljaviti kot državni jezik, in zveza z Nemčijo sprejeti v ustavo.

Javni shod pol. dr. »Edinost« je bil 9 apr. v Koštaboni na Pomjanščini. Otvoril ga je M. Mandić. Dokazoval je neutemeljenost razdelitve te občine. Komisija za rešenje reklamacij proti volilnim listam, sestavljena iz samih italijanašev, je odbijala vse slov. pritožbe. Vsi napor, da bi bila tudi slov. stranka zastopana v nji, so bili zaman. Kakor so svoj čas Italijani ustvarjali samo velike občine, v nadeji, da bodo ital. mesta vplivala na manjša sela, — so sedaj razdelili to občino le, da si v nji ohranijo svojo gospodarstvo. A občani naj prekrizajo laške račune. — Kmet A. Glavina je zavračal sumničenja proti prejšnji občinski upravi ter našteval krivice pri reševanju reklamacij in slepila pri prošnjah za razdelitev. — Kaplan Golja je povdarjal, da nočemo nemira, temveč pravo, ker se s tem borimo za pravi mir. Zložni moramo biti v borbi za prava svojega naroda. — Dekan Ladovac je razpravljal, da je bilo nekdanje blagostanje v Istri. A sedaj je narod propadel. Zakrivilo je to slabo gospodarstvo onih, ki so upravljali deželo. Do šestdeset let so skušali nemčiti, od tedaj pa gospodarijo Italijani. To za občino niso stvorili absolutno ničesar. Duhovnik mora skrbeti tudi za svetni in telesni blagor svojega ljudstva, mora biti pospeševatelj omike in branitelj narodovega prava. Zato pa Italijani toliko sovražijo istrsko duhovščino. Dr. Rybač se obrača proti laški gospodi iz Kopra. Ti potrebujejo kmeta, od katerega živé, in se mu torej hlinijo prijazne. Zato pa mu ne dovolijo šol, ker bi potem postal prepameten, in oni ne bi več tako prijetno živeli ob njegovem trudu. — Lah i hvalijo vedno blaženo Italijo, a vendar prihajajo tropoma iz nje reveži k nam ter odjedajo našim delavcem kruh. Slabo je v Italiji, ker ima tam ljudstvo približno take gospodarje, kot so istrska gospoda. Zakon je nad zaščitniki Italijanov, in zato mora naposled vendar zmagati pravica. — Predsednik shoda dr. Mandić razpravlja o razmerah in dogodkih v deželnem zboru. Župnik Šašelj govori o slabem stanju kmetov. — Dr. Gregorin je naposled še povdarjal razni namen gostov: prijateljskih rojakov iz Trsta in nasprotnih tujcev iz Kopra. Italijani pravijo: večino v dež. zboru imamo mi, torej morate biti z nami, če hočete kaj doseči. To je sicer res sedaj, a ne bo vedno. A Istra je del velike

avstr. države. V Avstriji pa je večina slovanska; laške gospode na Dunaju ne upoštevajo dosti. Parlamentna večina bo nas podpirala. — Preds. Mandič je nato shod zaključil s trikratnim živio na cesarja.

Srbski posl. v Londonu in na Cetinju, Mijatovič in Mašin, bodeta odzvana od sedanjih mest ter imenovana zastopnikoma Srbije na mirovni konferenciji.

Papež je 11. apr. sprejel sveti kolegij, ki mu je prišel čestitat k ozdravljenju. — Njegov duh se zdaj peča, tako je zatrdil v odgovoru in zahvali, z dejanjem, katerega si je toliko časa želel, da bode breme orožja manje in manj krvavo, in s tem socijalno življenje mirnejše. Onega, ki je podal inicijativo k temu, oslavi zgodovina civilizacije. Z veseljem pozdravlja to inicijativo in ji želi obilo sadu.

Drž. posl. dr. Kapferer je za 10. apr. sklical v Inmost volilni shod, katerega so se polnoštevilno udeležili radikalci, in ker on vsled tega ni hotel poročati, sklenuli so resolucijo, da se mu izreče zaničevanje vsled tega, ter se pozove, da takoj odloži svoj mandat.

V Draždanih je bil 8. apr. nemško-nacionalni shod, kjer so razpravljali, kake delžnosti izvirajo za Nemce v Nemčiji radi narodnostnega gibanja Nemcev v Avstriji. — Wolfu se je poslala brzojavka, izražajoča simpatije za avstr. Nemce in njih neustrašenega prvoboritelja!

Na shodu nemš. učiteljev v Pragi je govoril tudi Wolf Napadal je Madjare in Poljake. Ker je učit. Hointes govoril proti obstrukciji v drž., in proti abstinenciji v dež. zboru — je rekel Wolf, da je bil svoj čas odločno za vstop v dež. zbor, ker je menil, da taktika, ki je vrgla Badenija, uspeva tudi tukaj. A s sedanjimi nem. zastopniki ni bilo nič pričeti. Hitro pa ko pridobe radikalci njih mesta, pojdejo v dež. zbor in tam se bodo potem vršili prizori, velike važnosti za vlogo, ki se mora Nemcem odločiti v državi. Tudi obstrukcija se je napadala. Ako bi se ona nadaljevala z isto odločnostjo, kot se je pričela, bili bi danes gotovo uže na cilju; vrgli ves denašnji sistem in imeli odnošaje, v katerih bi bilo možno delovati socijalno reformatorski. — Za te čudne ekspektoracije je žel burno hvalo in priznanje!

Kard. Kopp je izposloval privoljenje, da se za Silezijo ustanovi semenišče, v katero se bodo sprejemali samo Nemci, da se tako zagotovi za Silezijo nemški duhovniški naraščaj

Tožba biskupa Zmejanovića proti patrijarhu Brankoviću radi poneverjenja je povzročila veliko senzacijo. Madjari to izrabljajo proti cerkveni avtonomiji Srbov. Bar. Živković je v »Bud. Tgb.« priobčil članek, kjer obžaluje, da se je stvar spravila v javnost, ter pravi, da je potrebno, da kompetentna oblast preišče vso stvar. Vse nedostatke je zakrivila vlada, dostikrat v zvezi s hierarhijo. — Min. preds. K. Szellu je poslanstvo devetorice izročilo memorandum na Nj. Veličestvo, ki razpravlja o vseh krivnjah srbsko-pravosl. cerkveno-šolske avtonomije zadnjih 30 let. Min. preds. je sprejel deputacijo 12 apr. Dr. Vučetić je razložil vzroke razporu med saborom in kr. komisarjem ter prosil, da minister izposluje najviše dovoljenje za sostanek odloženega sabora. — Min. je obžaloval, da je došlo do razpora, a doslej še ni mogel stvari dovolj proučiti, hoče pa vladarju izročiti predlog, kakor to zahteva zakon, pravica in državni interes. — Sinod je sklenul pozvati biskupa Zmejanovića, da v določenem času pred njim razloži svojo tožbo in jo opraviča z dokazi. — Krivico Zmejanovićevo preišče posebna komisija, ter bode potem sinod sodil o tem.

B. Auerbach, prof. na vseučilišču v Nancy-ju na Francoskem, je priobčil knjigo »Les races et les nationalites en Autriche-Hongrie«, ki je Slovanom neprijazna in se označuje tudi po krivem umevanju naših razmer. Temu se ne čudimo, ker nam uže ime razodeva potomca Abrahamovega. O Čehih piše, da so v krivici, ako zahtevajo od Nemcev, naj ti priznajo češčino za državni jezik ter bodo prisiljeni, da se ga učé. Tudi ako Slovani štejejo 14, Nemci le 7 milijonov, je ta manjšina vendar močnejša, ker je jeden narod, dočim so Slovani razcepjeni na mnoge narode.

V Dunajskem mestnem zboru je 13. apr. stavil dr. Förster nasovet, naj se odpravi zloraba, da bi se iz niževavstr. najdenišnice oddajali nemški otroci na hrano madjarskim in slovaškim roditeljem, ker razun nezadostne moralne odgoje (!) se tako oplenijo tudi nemštva, jedinega zaklada, ki ga imajo. Ker se to godi baje radi tega, ker se ne oglasi zadosti nemških gojiteljev, naj stopi dež. odbor v zvezo s »Südmark«, ki bo gotovo rada posredovala za nemško odgojo.

Tirolski poslanci ital. stranke so sprejeli propozicije, katere jim je v imenu vlade in nemških klerikalcev stavil dr. Kathrein za podstavo nadaljnjim pogajanjem.

Predsednikom bolgarskega sinoda na mesto umrlega ruščuškega biskupa Gregorija je izbran Trnovski mitropolit Klement, ki je po krvavi eri Stambulovi vodil deputacijo bolgarskega sobranja v Petrograd. Pod Battenbergom je bil malo časa minist. predsed. Odlikoval se je tudi kot pisatelj dveh dram.

Tržaški biskup Šterk je bil 20. apr. v Rimu pri papežu v avdijenciji. Papež ga je popraševal po cerkvenih razmerah v Trstu in Istri ter zlasti o uporabi glagolice ter izrazil obžalovanje, da politiška nasprotstva delajo zapreke svečnikom v njih duhovskem delu.

Volilni boj na Bolgarskem se je 21. npr. v Vraci pričel krvavo. Vladina parola, naj se združijo Stambulovci in Radoslavovci, ni dobila povsod odmeva.

100 letnici rojstva biskupa Stepana Moysesja je bila podana ogerskemu ministerstvu prošnja za ustanovo v podporo slovaških dijakov, ker je bil biskup slovaškega rodu in mišljenja. Ustanova naj bi se založila z darovi, ki bi se nabirali po vsi deželi. — Ministerstvo je 5. februv. odreklo dovoljenje za zbirke. Pri spremenjenih polit. razmerah se je sedaj podala nova prošnja v isto svrhu.

Tridentinski knezoškof je v pastirskem listu označil gibanje proti Rimu kot »otroško demonstracijo za politične in narodnostne namene« ter kot veleizdajsko stremljenje.

V Jablunkovi na Sileškem so podali nekateri poljski učitelji davkariji poljske pobotnice za zneske, katere so imeli dobiti od deželnega fonda. Davkarija se je obrnula do dež. odbora v Opavo, v vprašanjem, ali jim naj to izplača, na kar se ji je naročilo, da sme to storiti le proti nemški pobotnici.

Mestni svet v Kutni Gori je povabil dež. poslance, naj si pridejo ogledat tamošnje zgradbe in spomenike. Temu vabilu so se odzvali 20. apr. Bili so slovesno sprejeti. Na kolodvoru jih je pozdravil župan Macháček; odzdravil je knez Jur. Lobkovic. Pred kolodvorom so se zbrala razna narodna društva. Po ogledu raznih zgodovinsko znamenitih stavb in spomenikov so se zbrali pri banketu. Od raznih zdravic omenimo samo dr. Heroldovo, ki je povdarjal, da so Čehi večina v deželi, torej opravičeno zahtevajo stališče večine, a niti tega, temveč samo ravnopravnost. A le tedaj dosežejo zmago, ako se vsi

združijo složno pod jednim praporom. Princ B. Schwarzenberg se je zahvalil na napitnici češkemu plemstvu ter napil bodočnosti češkega naroda.

Slovenski deželni poslanci goriški so podali dež. glavarju Pajerju pismeno izjavo o svoji abstinenciji. Ta je odgovoril dr. Gregorčiču, da sicer ni od večine in od vlade pooblaščen, da jim odgovori, a da hoče povedati svoje osebno mnenje. Italijani niso odbili nobene zahteve, ki ni imela namena, oškodovati ital. narod. On se nadeja, da se dobi način, ki Slovincem omogoči sodelovanje v dež. zboru.

Rusko slavlje na Dunaju.

Dnevi 15., 16. in 17. aprila ostanejo v živem spominu ruski naselbini na Dunaju in vsem tistim, ki so bili prisotni v novi ruski cerkvi ob njenem posvečenju in pri ločenem posebnem koncertu Moskovskega sinodalnega pevskega zboru

Kakor smo poročali v št. 7. „Sl. Sv.“, došel je na ukaz carja Nikolaja II. nadškof Varšavski in Holmski, Jeronim, posvetiti rusko cerkev. Pridružili so se mu svečeniki ruskih cerkva v Velikonemčiji in Avstriji. V imenu ruske vlade je došel namestnik oberprokurorja Sv. sinoda, senator Vl. K. Sabler.

Uže na večer pred posvečenjem je bila velika bogoslužba, pri kateri so Dunajski udeležniki prvokrat slišali petje sinodalnega pevskega zboru, od katerega je dospelo iz Moskve 18 mož in 22 dečkov. Drugi dan, 16. aprila, je začelo bogoslužje s posvečenjem ob 9. uri in je trajalo do 1¹/₂ popoldne. Cerkve ima prostora za 750 ljudij, in je bila napolnjena od tistih, ki so dobili liste za vstop. Pravoslavni Dunajski, na prvem mestu ruske naselbine, so dobili dovoljenje za vstop, potem zastopniki avstrijske vlade, Dunajskega mesta, nekateri aristokrati, več novinarjev in Slovani, ki so nalašč došli izmed Srbov, Čehoslovanov in drugih.

Nadškof Jeronim je opravljal vse bogoslužje v spremstvu 15 svečnikov; imeli so pozlačeno krasno opravo, došedšo iz Moskve. Pri glavnih vratih je arhijerej Dunajske ruske cerkve, Nikolajevskij, s toplimi besedami pozdravil nadškofa, in nato se je vršilo posvečenje po predpisanju pravoslavne cerkve. Jeronim sluje radi spretnosti ob takih prilikah, in radi tega je car njega odločil za izvrševalca tega bogoslužja. Ko se je mazilil altar, in so ob obhodu po cerkvi na vseh koncih s križem vtisnuli simbol posvečenja, se je slišalo zunaj zvonjenje, ubrano, kakor je običajno v Rusiji. Dolga vrsta molitev in petja se je vrstila več ur. Petje se je vršilo v solo, a največ v zborih. Slišal si take izpremembe napevov, da se nisi utrudil kljubu dolgotrajnosti. Niti najstroži kritik ni zasledil niti hibice v izvrševanju. Globoko je segnulo to prekrasno petje v srce. Zbor je pokazal, kakor pravi jeden list, „kakó je možno slaviti Boga ne z nemimi glasovi bezdušnih organov, a z živim glasom razumnih bitij, vstvarjenih za proslavljenje svojega Stvarnika.“

Nadškof je imel kratek govor, primeren tej svečanosti, hvaležno spomnivši se carja Aleksandra III., ki je glavni tvorilec te cerkve, in potem tistih, ki so žrtvovali za sezidanje cerkve. Protojerej Berolinske poslaniške cerkve, o. Maljcev, pa je na kratko označil pomen cerkve za Ruse v tujini.

Udeležniki so bili silno zadovoljni, da so videli izvršenje bogoslužja na tak vzvišen način.

Zvečer je bil velik obed pri ruskem poslaniku gr. Kapnistu, kjer so napili carju Nikolaju in cesarju Franu Josipu.

Drugi dan je takisto svečano opravil bogoslužje nadškof Varšavski.

O novi ruski cerkvi na Dunaju so uže pred meseci mnogo pisali, da spada med najkrasnejše svoje vrste. Načrt za njo je napravil ruski akademik K o t o v, direktor risarske šole v Petrogradu; sezidala pa sta jo Dunajska stavbarja Rumpelmayer in Giacomelli; ona se nahaja na kraju dvora poslopja ruskega poslanika v III. okraju mesta (Reisnerstrasse). Nad vhodom je Spasitelj z 2 angeljema v mozajiku. Proste stopnjice dovajajo do pravega vhoda v cerkev. Cerkev ima podobo križa, ima sedaj žolte stene, ki pa se naslikajo pozneje. Prekrasna je pozlačena ikonostasa in je izdelana iz cipresnega lesa. Kar je na njej izrezano jako fino, ima značaj sloga iz XV. stoletja. Podobe svetnikov v ikonostazi in drugod so slikane po bizantinskem slogu od Brunija in Charlemona. Stena oltarna ima 3 okna; v sredi stene je podoba Kristova, na levi Mati Božja, na desni Ivan Krstnik. Sredi cerkve so 4 debeli stebri iz rudečega granita z bogato ornamentiko in nosijo kupulo cerkve. Po strani je mnogo drugih prostorov za sakristijo itd. Visoka je cerkev do križevega jabolka 22¹/₂ sežnjev. Kakor pravoslavne cerkve, ima tudi ta jeden večji in več manjših zvonikov. Ko seje solnce skvozi okna cerkve, igrajo žarki različne barve.

Zidanje cerkve se je pričelo l. 1893 in stoji 300.000 rubljev. Ta pravoslavni hram si ogledujejo in bodo vedno ogledovali tudi tujci, in sicer radi posebnega značaja, od zunaj in od znotraj.

* * *

Na večer 17. aprila, bil je koncert Moskovskega sinodalnega pevskega zboru v veliki dvorani »Musikvereina«, tisti koncert, na kateri je vabil sotrudnik »Sl. Sveta« Slovane v obče in slovanske dijake posebe. Bili smo sami pri koncertu, a je najbolje, da posnamemo o tem nekoliko iz popisov, ki sta jih priobčila v »Slav. Echo« dva strokovnjaka, jeden avstrijski in jeden ruski.

Bil je, pravi avstrijski kritik, dogodek, ki smo ga doživeli 17. aprila na Dunaju: konec sezone, do zadnjega prostorčka napolnjena dvorana, in po dve uri in pol trajajočem izvrševanju koncerta še zahtevanje dodatka! Poslušalstvo, katero je prejšnjih let pridobil pevski zbor Slavjanskega, je prišlo ter mnogo pričakovalo, da bi se okrepcalo s cerkvenim petjem.

Pod vodstvom S m o l e n s k e g a in dirigentom O r l o v a je došel oddelek Sinodalnega pevskega zboru na Dunaj; zbor je pel na koncertu 15 liturgičnih pesnij, ki so bile razdeljene na 3 oddelke po 5 v vsakem oddelku.

Te skladbe so večinoma preproste, bez olepšave; celó skladatelji, ki so vstvarili velika moderna dela za gledišče in orkester (kakor Glinka, Balakirev, Čajkovskij) se kažejo v liturgičnem petju preprosti. Te cerkvene pesni so pisane vse po starih cerkvenih napevih z jako zmerno uporabo kromatike; toliko večjo vlogo igra polifonija. Do čuda mnogo zahtevajo Rusi od basov, prizanašajo pa glasovom dečkov.

Označenje pojedinih toček je jako fino mišljeno. Proseče in stokajoče se je glasilo n. pr. »Miloserdija dveri«, slovesno tajno Kerubimska, sveže in zaupno »Blagoslovi, duše moja, Gospoda« in »Gospodi, siloju tvojeju«, v tem

ko je »Tebe pojem« pobožno prodrlo do srca. Vzorna je skladba »Vjeruju« Čajkovskega; to je pobožno, preprosto veroizpovedanje bez dramatiškega bombasta, ki se šopiri od časa Dunajskih klasikov in stopa na napačna pota. Nobena beseda se ne ponavlja, in vendar je vsak stavek poln izražanja in fino označen; pesen »Et in carnatus est« je kakor cvetje nežno; »passus et sepultus« pretresa, bez lovljenja efektov. Skladba takih zborov je pač tajnost, ki ima svoje korenine v vernosti, in ki more razcvetiti se le na slovanskih tleh.

Vse te pesni, ki so tesno združene s pravoslavno cerkvijo in ruskim narodom, je zbor izvršil dovršeno; Dunajski dirigentje in cerkveni glasbeniki, pred vsem dvorni kapelniki, so se mogli ta večer česa naučiti o izvrševanju.

Blagodejni vtis je bil obuslovljen po zaresnosti in vzorno disciplino zborovo, po slovesni obleki vseh izvrševalcev, po blagoslovu, ki ga je pred začetkom podelil prisotni Varšavski nadškof Jeronim, in po mirnosti pa gotovosti dirigentovi; nič, čisto nič ni moglo motiti čistega uživanja te umetnosti.

Glasovi zbora, ki je na Dunaju sestajal iz 22 dečkov in 18 mož, so prek in prek okroženi, noben pevec se ne sili pred druge, vsi se podreajo na korist skupnemu vtisu. Skladbe so čiste in gotove — bez poprejšnjega podanja glasu na kakem godalu, — tehniško šolanje je vzorno, sosebno sopenje, ki se vrši skupno, kar si zapazil ob vsakem začetku s forte. Razmerje glasov je srečno: 22 svežih glasov dečkov in 18 moških, in vzajemno poštevanje drug drugega!

Glasovi dečkov se varujejo, da bi se ne izkazili, in na to stran se ti glasi izobražujejo metodiški, ne pa kakor n. pr. na Dunaju, kjer se glasovi dečkov kar sistematiški uničujejo.

Tu so se strokovnjaki mogli tudi učiti, kakó naj se pejoje srednjevečne »jubilizije«.

In dirigovanje! Da, da, to je umetnost, ki je zašla dandanes na povsem kriva pota virtuvoznosti in akrobatstva. Mislijo, da »tehnika« je bistvo umetnosti. Orlov ne vé nič o tem; on se bistveno razločuje od moderne tehnike; ne težá ali arza ste pri njem glavna stvar, temveč — poslušajte — odstavki! To omogočuje svobodno, neprisiljeno modulacijo dolgih vrst sekiric, pravo deklamacijo teksta; seveda je pri tem potreba stroge discipline in ozke dotike dirigenta z zborom. Zato pa je bil tudi uspeh takó popoln, poslušalci so bili oduševljeni, in prisotnost mnogih, glasbeno visoko izobraženih oseb je najboljši dokaz temu. M.

* * *

O tem, kar podaje gospod N. D. Kaškin, profesor Moskvskega konservatorija v »Slav. Echo«, navajamo le nekoliko.

Sinodalni zbor, pravi g. Kaškin, je prastara naprava, vsaj med Rusi. Kedaj da je prav za prav nastal, ni možno natančno določiti. Gotovo je, da od začetka so bili pevci pa, trijarhovi, katerega so spremljali, kedaj je on opravljal bogoslužjenje.

Ko je Peter Veliki odpravil v Rusiji patrijarhat, je njegov pevski zbor vendar ostal, nekoliko gotovo tudi radi tega, ker je imel svoje posestvo v Moskvi, ne daleč od Kremlija, v tako zv. Kitajskem mestu. Od začetka so prebivali pevci tu na svojem skupnem posestvu.

Patrijarhat je bil nameščen po Sv. sinodu; tedaj je bil njemu pridružen pevski zbor. Ko pa se je Sv. sinod preselil v Petrograd, je ostal pevski zbor v Moskvi. Sv. sinod je odločil Velike zneske za vzdrževanje pevskega zbora. Sedaj ima zbor svojo sinodalno šolo cerkvenega petja; v to

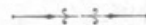
šolo odbirajo in zbirajo dečke iz vseh krajev Rusije; tu prebivajo, se izobražujejo jako dobro v občem šolanju in v petju.

Vodja zavoda je danes J. V. Smolenskij, ki je obiskoval vseučilišče in se je bavil tudi z zgodovino ruskega cerkvenega petja. Izdal je nekaj učenih del o zgodovini cerkvene glasbe v Rusiji in tudi obsežno biblioteko rokopisov ruske cerkvene glasbe.

Dirigent sinodalnega zbora, V. S. Orlov, je bil učenec in vzgojenec sinodalnega učilišča. Pel je v zboru in je bil solist med altiisti. Bil je potem na Moskvskem konservatoriju, več let dirigent zasebnih zborov, sedaj je uže 13 let najstari dirigent sinodalnega zbora.

Ruska cerkev je dobila iz Bizancije sistem vstočnega cerkvenega petja. Tekom stoletij so nastali samostalni napevi v raznih krajih Rusije. V XVII. stoletju so se ti napevi zbrali, in Sv. sinod jih je z notnim ključem priobčil v notnih knjigah. Vsi napevi, ki so se peli v Dunajskem koncertu, so stare melodije, t. j. glavne melodije, vzete iz teh notnih knjig; harmonizale pa so se v tem stoletju.

Ko bi Moskovski sinodalni pevski zbor zopet nastopil na Dunaju ali v zapadni Evropi, bilo bi treba želeti, da se zapadno občinstvo seznaní z novo smerjo razvijanja ruskega cerkvenega petja, kateremu je središče sinodalno učilišče v Moskvi. S to željo završuje svoj obsežni članek profesor Kaškin.

Primorje i Trst.

Graziadio Ascoli, senator u kraljevini onkraj Devina, pisac palestinskog poriekla, ne znam koje vjere, od talijanskih listova u Primorju nazvan »ponos te pokrajine, talijanska slava, čovjek osobitih zasluga i velika ugleda«, izdao je prošloga mjeseca u »Vita internazionale« (revue izlazeća u Milanu, urednik Feodoro Moneta) razpravu »Italijani e Slavi nella Regione Giulia«, koju je, nepromienjenju, obielodanio tršćanski »Indipendente« u svojem podlistku, priznav joj i radi ugleda autorova i, bez obzira na autora, radi sadržaja, vanrednu važnost.

Koja je vila starješini Ascoli-ju udahnula takovu razpravu? Vila Straha. Prije pet-šest godina trubili su Italijani »svieta na sve četir strane«, Primorje da je čisto talijansko, današ eto senator Rimski savjetuje, da se Primorje razdieli. Na Goričkom da je nam skoro sve, što je naše, u Istri nešto, u Trstu ništa. Nu o tom kašnje.

Što je po senatoru Ascoli-ju glavna svrha, koju neka postigne Talijanstvo ovih krajeva? Ono, na što sam ja — premda nisam prorok — upozorio naše u »Slovanskom Svetu« god. 1897: prije svega treba poitaljančiti slovenska sela, nalazeća se uz cestu, koja, izmedju Krasa i Adrije, vodi od Trsta u... kraljevinu (nota bene ne: iz kraljevine u Trst). Slavnomu senatoru, koji Vam je izpoviedao, što želi. blagodarite! — A ja ću Vam na tom mjestu zaobćiti (Discretion Ehrensache!), što žele Niemci, koji već davno pjevaju »Die Wacht am Adriastrand« (v. n. pr. Südmark-Kalender): Villach-Flitsch-Görz-Triest... To Niemci izpoviedaju. Pozor na vlak! A ja znadem, da maštaju i o nekom simbolu najmodernijeg mističnog realizma — o trokotu: Triest-Pola-Fiume (Abbazia).

Kako bi Ascoli dielio, već sam napomenuo. Od pokrajine Gorica-Gradiška dao bi nam ono, što je čisto slovensko; one gradove i ona sela, u kojim ima samo nekoliko Talijana, proglašuje talijanskimi. Ja ću na to

odgovoriti samo par besjeda. Furlanija je sada njihova, te je mi ne možemo ni želiti; Kras je naš, te bi ga Talijani zaludu željeli. Oni krajevi, gdje živu oni uz nas, t. j. gdje njih ima na slovenskom tlu, moraju biti priznati našimi. Glavni grad, Gorica, imenom je naš, i položajem naš, jer se diže na slovenskom zemljišču; za to mora *postati* naš. Ako onda stranci budu nama dali mira, i mi ćemo drage volje njima.

O Trstu, njegovoj prošlosti, sadanjosti i budućnosti mogla bi se napisati debela knjiga. Raztvorite atlas i pogledajte, gdje leži. Je li za srednju Evropu glavna luka ili nije? Ako jest, od kakve bi važnosti mogao biti za Italiju, od kakve za južne Slavene, od kakve za Niemce? Pomislite na Genovu, na Hamburg, na Rijeku, na Spljet, na Salonik . . . A da Trstu otmete trgovinu, što bi postao? Dosta o tom; za sada jesmo okolo Trstu i jest nas u Trstu, a jesmo i jest nas od davnih vremen.

Od Istre talijanski nam senator nudja kvarnerske stoke i onaj dio, koji je pod Voloskim kapetanatom: sve to, ništa drugo. A Pazin? Pazin je središće Istre. Pomislite si okô toga središta kolo, a u tom kolu 50.000 duša. Koliko ih je talijanskih? Najviše 3000. Je li po tom Pazinski kapetanat njihov ili naš? — Čisto talijanski jesu samo gradovi i gradići na zapadnoj obali Istarskoj; nu *pred vratima* tih gradova i gradića stražare naši (okolica Koparska, Porečka, Puljska . . .).

Glavno glasilo tršćanskih Talijana »Il Piccolo« zavruglo je Ascolijev predlog o dieljenju. I mi ga ne možemo primiti. Ali ako oni priznaju našim, što je naše, i mi moramo priznati njihovim, što je njihovo. Svakomu svoje!

(Dalje dodje.)

O „kritiku našega časa“.

„Видѣхъ великъ звѣрь, а главы не имѣеть.“

Lansko leto je izšel moj »Rusko-slovenski slovar« s »Kratko slovnico ruskega jezika«. Ker je bilo to delo *prvo* te vrste v slovenskem jeziku, in ker zanimanje za ruski jezik v Slovencih vedno raste, posebno med mladim pokoljenjem, ni čudno, da so ga slovenski časniki sprejeli blagohotno; njim so se pridružili tudi srbski in hrvatski listi ter ga priporočali toplo svojim rojakom.

Kritike se nisem bal. Prepričan sem bil, da rojaki zaupajo pisatelju, ki uže 20 let živi v Rusiji in rusko mladino podučuje v ruskem jeziku, in ki je *prvi* Ruse, kolikor toliko, seznanil s slovensko prozo (iz Levstika in Jurčiča). Poleg tega pa sem upal, da bodo dragi rojaki jemali v poštev tudi to okoliščino, da sem omenjeno delo sestavljal *sam*, med svojo težavno službo, in da bode to izpodbujalo k mehkejši sodbi o nedostatkih njegovih. No niti sanjalo se mi ni, da se v Slovencih more najti človek in list, ki bi imel pogum, pod krinko stvarne kritike, napovedati vojsko toli koristnemu delu, posvečenemu *edino vedi*.

Voral sem se! To dokazuje recenzija mojega dela v Ljubljanskem leposlovnem, namenjenem, baje, najprej *mladini*, listu »Dom in Svet« v 15. številki od 15. malega srpana 1898. Pisali so mi o njej nekateri moji prijatelji v domovini, no dobil sem jo stoprv te dni, t. j. v koncu marcija meseca iz dobre roke.

Kritika more imeti le *dober* namen; naj si bode stroga, neprizanesljiva in ostra, da je le *objektivna* in

pravična, da vidi *dobre* in *slabe* strani dela, s katerim se peča.

Poglejmo, v koliko se je teh načel pridržal kritik, kateremu je g. dr. Lampe zaupal pretresovanje mojega dela.

I.

Prvi greh, katerega me dolži recenzent g. Komljanec, je velika množica *tiskovnih* pomot v mojem delu: razen omenjenih v knjigi, pravi g. recenzent, „jih skoro še *mrgoli*.“ V svoje opravičenje morem reči sledeče: Slovar se je tiskal v Gorici, in je *prva* ruska knjiga, ki se je tiskala v našej domovini; stavci, seveda, niso bili Rusi; in ni čuda, ako se celo v različno pisanem slovenskem rokopisu delajo tiskovne pomote, to tem bolj v rokopisu, ki je pisan v ruskem jeziku, in kateri zaradi obširnosti nema vsake črke napisane kaligrafiški. Korekturni listi, kakor je znano, tiskajo se pod ščetjo (Bürstenabzug), torej ne vselej dovolj jasno, kakor v stroju; zato ni čuda, da popravljaivec črke, ki so v glavnih potezah jednake, zamenjava ali jih ne zapaža, ali pa odličiteljne črtice niso dovolj jasne; take črke so napr. one, katere je zapazil g. recenzent: и, н, и, ц, ъ, ѣ in še druge.

Korekturni listi hodili so iz Gorice v Rusijo (črez rusko *cenzuro*!) in nazaj *najmanj* 16 dnij. To potovanje korekture je stalo nekoliko nad 15 goldinarjev (!), kajti pošiljali so se listi, se ve da, „priporočeno“.

Po dobri vesti moram torej reči, da sem jaz stvoril vse, kar je zaviselo od mene, da bi tiskovnih pomot bilo kolikor le moči manj. Absurdno je misliti, da je kak pisatelj ravnodušen k pomotam v svojem delu.

V popolno *drugem* položaji je bil g. Komljanec, ko se je tiskala njegova recenzija: mogel je pregledati svoj članek ne dvakrat, trikrat, nego, ako je bilo treba, celo desetkrat in več. Popraviti 16 strani tudi ni to, kakor popraviti štirikrat manjšo korekturo. Ako je g. recenzent živel celo na Dunaji, mogla je korektura v 48 urah izvršiti pot iz Ljubljane in nazaj.

Razen tega bi on, ki je v mojih tiskovnih pomotah našel tako zaželeno in ostro orožje proti meni, moral, se veda, obračati *vso svojo* pazljivost na to, da bi v njega recenziji ne bilo *nijedne* tiskovne pomote, in to bil moral tembolj stvoriti, ker je bilo zanj neizrečeno *lehko* in *udobno*. To bi bil moral stvoriti ne le v *svojem*, nego i v interesu *lista*, katerega sotrudnik ima srečo in čast biti.

Ali g. Komljanec, očevidno, pripada k številu tiste vrste ljudi, ki iščejo pezdinje v očesu svojega brata, *bruna* v lastnem očesu pa ne vidijo; ki so nenavadno ostri k drugim, k samim sebi pa neizrečeno prizanesljivi in dobri.

Zberite vse ruske besede, ki se nahajajo v recenziji, s katero je olepšal g. Komljanec gostoljubni »Dom in Svet« vkup, in prepričate se prav lahko, da ne zavzamejo niti polovice *stolbca* (kolumne), t. j. četvrti strani mojega slovarja. In na takem pičlem prostorčku najdete besede v takej-le obliki:

„Вождѣленный, востество, мнѣ въ въ р. б.; болить, бабутка, попечитель, поповщина, црото —, поботце, древний, сервѣдный, мысь, медвѣдь, судья, руки, плеведь, господоръ — pá,“ itd. itd.

Nekaterih iz navedenih besed, kakih 7, živ krst ne ugane.

Zdaj pa naj sodi človek, komur je *pravica* draga, ali je imel g. Komljanec *pameten* vzrok, izpodtikati se nad mojimi tiskovnimi pomotami? Vsakdo drugi, le on ne! Kak učenc 1. normalnega razreda naj reši sledečo

zadačo: »Ako je g. Komljanec na $\frac{1}{4}$, strani oblike Hostnikovega slovarja pustil 20 tiskovnih pomot, iz katerih 7 so besede, ki jih ne pozna nobeden jezik, koliko tiskovnih pomot in spak bi pustil, ko bi on korigival Hostnikov slovar, ki ima 500 stranij?« (Odgovor 20.000!!) Da bi omenjeni pobič vzel v poštev še težave, ki sem jih imel jaz s korekturo, in katere sem gori v glavnih potezah opisal, tega ne terjam, kajti ni jih mogel jemati v poštev celo kritik, ki ga štejem, seveda, med dozorele ljudi.

Popravlja je moje tiskovne pomote, g. recenzent v 1. stolbcu (str. 478) v 6 vrsti od spodaj piše: »Govori se pač бирюлька . . . востество, testo.« Kaj značijo besede „востество, testo“ — je meni popolno neumevno; »testo« je po rusko тѣсто, besede востество pa ni niti v mojem slovarji, niti v ruskem jeziku sploh, dasi g. Komljanec uči, da se »pač govori«.

II.

Dalje g. recenzent J. Komljanec vprašuje, po katerih načelih sem jaz sestavljal svoj slovar. Čita mi da »pri nekaterih besedah navajam prvotne pomene, pri drugih da se omejujem na izpeljave, drugod pa da navajam zopet le nekatere pomene.«

Načrti, po katerih sem slovar sestavljal, izloženi so natančno v »predgovoru«, kjer bi jih g. recenzent lahko čital v ruskem in slovenskem jeziku. Očividno on nema slabosti, čitati najprej »predgovor«, potem stoprv knjigo. Ko bi predgovor ne imel nikakega pomena, bi se sploh ne pisal, še manj pa stavil na čelo knjige. V kraticah je dalje rečeno: (mr) malo rabljivo; pn (prostonarodno), v tekstu samem pa pri besedah, ki so zastarale, stoji: »staro«.

Od besed, katere, češ „se ne rabijo v knjigi ali občevalnem jeziku“, privaja g. recenzent nekaj primerov. Poglejmo te primere, da uvidimo, v kakej stopinji „se ne rabijo v knjigi ali občevalnem jeziku“. a) Вольгота (ali Во . . .), beseda, zložena v predlogom въ in льгота V slovarju Dalja je zaznamovana kakor beseda, ki je domača v kurskej, rjazanskej in tambovskej guberniji, ki vkupe štejejo nekoliko milijonov Velikorusov, vsaj na milijon več, nego je vseh Slovencev vkupe vzetih. Beseda se piše tudi вольгота (voljgota), prilog „voljgotnyj“. Znana je vsakemu Rusu in se rabi dovolj pogostoma, ne le v »občevalnem jeziku«, nego i v »knjigi«, dasi je bolj prostonarodna, nego knjižna. — V »bajki o pastirji« Jazykova čitamo:

„I bylo b nam spokojno i voljgótno.
Kak solovju v teni gustych vetvėj.“

In kdo ne zna prekrasnega stihotvorjenja velikega pesnika Nekrasova: »Komu živetsja veselo, voljgotno na Rusi?« »Zakaj ne samo lgota?« čudi se g. Komljanec. Zato, ker se pojma „voljgota“ in „lgota“ ne pokrivata.

b) Варнакъ. — Ako sem pri tej besedi postavil, po Dalju, »sibirska beseda«, to nisem hotel reči, da je, razven Sibiri, nikjer ne poznajo. Rabi se kakor psovka, v pomenu nemške »Galgenvogel«, povsod v Rusiji; to pá še nikakor ne pomenja, da jo mora znati vsak Rus, in lahko je, da je tudi prof. Francev ne zna. Ali mislite, da vsak slovenski profesor zna vsako slovensko besedo? Ne bдите tako najivni in ne terjajte nemogočega. V »knjigi« besedo „varnak“ lahko najdete med drugim, v prekrasnih povestih, izvestnih sibirskih pisateljev Mamina in Mačteta Komu, dalje, ki se more hvaliti, da zna rusko literaturo,

ni znana očarovateljna poema Ryljejeva »Vojnarovskij?« V njej čitate:

„On ne varnak; smotri, ne vidno
Pečati rokovoj na njom.“

In zopet v divnej poemi Nekrasova »Russkija ženščini«, v katerej se opisujejo idealne žene dekabristov, čitamo:

„Na volje ryskajut krugom
Tam toljko varnaki.“

c) Вечуха (umanjš, vesnuška, množ. vesnuški), to so »pike, pege, rujave maroge na licu« nekaterih ljudij, katere se posebno intenzivno javljajo »vesnuju«, t. j. spomladi, od tega »vesnuški«, po nem. Brandblattern. V visokem slogu in v poeziji se ta beseda, po svojej prirodi, res redko srečava, kakor slovenske »pike« in nemške »Brandblattern«. No ker je to javljenje, t. j. pikasto, pego, marogasto lice, zelo navadno, razumeva se lahko, da je tudi omenjena beseda jedna iz najnavadnejših. Dokaza in objasnjenja menda vendar ni treba.

d) Бить челомъ seveda ni navadno slovensko »klanjati se«, in neprizanesljivi recenzent lista »Dom in Svet« bode videl v mojem »slov.-ruskem slovarji«, da »klanjati se« celo tam ni, kajti jednako je z ruskim. »Bitj čelom« pomenja: klanjati se nizko, do zemlje, t. j. točno: da se čelom udari ob zemljo. Zdaj se ta izraz rabi pogostoma, no v šaljivem smislu. Očitanje g. recenzenta bilo bi pravično, ko bi jaz slovensko »klanjati se« prevel: bitj čelom. Podrobna pojasnila pa v majhnem slovarju niso mogoča; točen smisel je viden iz konteksta, kodar se izraz čita v ruskej knjigi. V Puškinu (K Žukovskemu) čitamo:

„(Kto) :usskoj gluposti ne hočet bitj čelom?«

Kaj pa prekrasne tragedije Alekseja Tolstega »Carj Boris« in »Fedor Iovannovč«, kjer se »bitj čelom« nahaja pogostoma. Menda vendar kakemu Slovincu lahko pride na um, čitati klasičnega Alekseja Tolstega ali celo prevesti katero iz nazvanih njegovih tragedij, ali ne? Kaj pa zgodovinske romane drugih ruskih pisateljev.

Čitati iz imenovanih pisateljev prišli so mi slučajno v spomin, ko sem pisal te vrstice; zdi se mi, da je dovolj neoprovržno dokazano, da se gori našete besede odlično rabijo v knjižnem jeziku in sicer prvih ruskih pisateljev?

Kar se tiče besed prostonarodnih, umevno je samo po sebi, da se ne govore le v kakih ruskih Rovtah, nego da se ravno tako lahko nahajajo v knjigi. Saj prosti narod ni kaka kasta, katere bi se ruski pisatelji nikdar ne dotikali, ali o katerej bi obrazovani razred ruskega občestva nikdar ne govoril. Čitajte Turgenjeva »Zapiski ohotnika«, dela Zlatovratskega, Gleba Uspenskega, Leva Tolstega in druge.

Ako gori naštetih »arhaizmov« in prostonarodnih, češ, besed, g. prof. Francev v ruskej knjigi ni našel, to mora človek nehote vprašati: ali je omenjeni profesor sploh kaj čital iz ruske literature? In ali zna on, kako govore pravi Rusi, ko mej Carstva Poljskega nikdar ni prestopal? Sicer pa sem prepričan, da g. recenzent »Dom in Sveta« slorabi avtoriteto g. Franceva, ker se na svojo lastno sklicevati nema pravice, ako se noče osmešiti. V vsakem slučaju pa človek, ki je po ruski vsaj nekoliko čital, na podlagi besed g. Komljanca sme sklepati, da če imata g. Komljanec in njegov ruski profesor pohabljeni oči, to te velike neprijetnosti ruska literatura gotovo ni kriva.

(Dalje pride.)

Iz novin.

Glasilu bivše Stojlove vlade »Mir« je doneslo vest, da so diplomat. zastopniku Bolgarije v Carjigradu, Markovu, v njegovi odsotnosti zasegli in zapečatili vsa pisma, potem šele je prejel knez uže večkrat podano ostavko. Markov je bil nekđaj intimen prijatelj knezov, a sedaj se poteza za opozicijski mandat, in zato mu je vlada vzela vsa pisma, ki bi ji utegnula postati neljuba ali nevarna.

Vsi madjarski listi ostro obsojajo namerjano novo nemško vojaško šolsko društvo ter napadajo vojnega ministra. Nobena madjarska občina ne pripusti, da se v nji ustanovi taka šola.

»Informat.« piše: V Monakovu in v Draždanih so bili zopet shodi, v katerih se je obravnavalo o notranjepolitiških dogodkih avstrijskih. Kaj bi bilo, ako bi bili sedaj shodi v Levovu in Krakovu, ki bi se bavili z »zatiranjem svojih bratov« na zapadu? Isto pravo bi imeli za tako vmešavanje, kakor je imajo gospoda v Monakovu in Draždanih.

»Hrv. Dom« je v 78. štev. priobčila članek o italijanskem vseučilišču v Trstu. To je uže stara želja in zahteva irendentovcev, a vlada nima poguma, da jo zavrne. Trst se je obrnul do nje in dokazal, da bi državo to vseučilišče nič ne stalo, ker bi bilo zadostno doneskov od občin in posamičnikov. A samo finančialno vprašanje še ne odloča. Ako Slovencem ne dovoli lastnega vseučilišča in Hrvatom v Avstriji ne dovoli obiskovanja Zagrebskega, ne more i laškega, saj so laške stolice v Inomostu in Gradcu zadostne za potrebe Italijanov. V vsi Avstriji je samo Trident povsem laški, a samo za ta kosce se ne more zahtevati lastna univerza. Seveda je še drugod dosti laških uradov, a to po krivici, ker bi morali biti slovenski ali hrvatski. Vseučilišče v Trstu bi pa pripomoglo k temu, da se to poitalijančevanje vzdrži. A odkoj naj pridejo laški dijaki? odkod profesorji? — Ako se (Hrvati) upiramo laškemu vseučilišču, morali bi po svoji moči pripomoči, da se osnuje slovensko v Ljubljani, ter da se odstranijo zapreke za obisk hrvatskega od mladeničev v Istri in Dalmaciji. Italijani delajo za svoje vseučilišče na vso moč, a pri nas se v naše namene ne stvori skoro nič.

»Ostd. R.« odgovarja na škofovsko pisanje proti gibanju »proč od Rima«. Papeštvo samo nima več zaupanja v versko moč svojih naukov in hoče zopet postati politiška in svetovna moč. Zato poskuša dvoje velikih akcij v nemških deželah: zopetno vvedenje jezuitov v Nemčijo in slavizacijo Avstrije. Ker germanski narodi v svoji ogromni večini niso katoliški in ker so si v nemški državi ustanovili protestantsko cesarstvo, ki ne priznava posvetnih zahtev Rima, mora se nemško cesarstvo razdrobiti in v ta namen Avstrija premeniti v slovansko državo, ki bi bila sposobna za to zadačo.

Posl. Ugron se je v »Madj. Orszagu« izjavil najostreje proti vojaškemu šolskemu društvu, ker ni slavizem, pač pa germanizem nevarnost za Madjare. Slovani niso bili nikdar agresivni proti Ogerski. Tudi v bodočnosti se tega ni treba bati, ker največa slovan. država, Rusija, obrača vso svojo pozornost svoji kulturni zadači v Aziji. Danes je nemški element v Avstriji v dinastičnem pogledu najbolj nezanesljiv. Ta narod je le tedaj zadovoljen, kedar more podjarmiti druge. Sedanja Avstrija ne more zadovoljiti tej zahtevi, zato so ji Nemci nezvesti. Gibanje proti Rimu ne izvira iz verskega prepričanja, temveč ker Nemčiji ne bi hasnil prirastek katoličanov, kakor je to izjavil Bismarck. Gibanje proti Rimu je torej naravnost veleizdajsko. Ali je prav in pametno, da se pospešuje možnost odcepljenja od Avstrije še s tem, da se ustanovi povsem nemški vojaški organizem? Noben interes ne sili dinastije, da vzdrži nemščino kot jezik armade.

Troje nemško-nacijonalnih društev in »zaveza evangeljskih vernikov« na Dunaju je bilo razpuščenih. »Ostd. R.« pravi, da naj si grof Thun ne domišlja, da s takimi naredbami prepreči nemškonac. gibanje, kajti on^o to le še bolj pospešujejo. — V odloku radi razpusta »evang. zaveze«

se omenja, da je smatrati gibanje »proti Rimu« političnim. V resoluciji, katero je sklenula ta zaveza, se je temu gibanju izrazila najsrčnejša simpatija, ter izjavilo, da se ž njim pobota krivica, ki se je avstr. protestantom dogodila po protireformaciji, nadalje se obžaluje, da je evang. viši cerkveni svet naročil duhovnikom, da naj pazijo nato, da se preobračanja vrše iz verskih vzrokov. Društvo torej ne vrši več svoje zadače, pač pa škoduje javni blaginji.

»Grazer Tgb.« pravi o razpustu nem. nac. društev, da to niso več znamenja za proganjanje, temveč uže proganjanje samo; a bezznačajnik je oni, kogar bi ostrašila. Nikdor na utvrja zveze odločnih mož bolje, nego gr. Thun. Policijske država s svojim § 493. k. z. zabranjuje, da bi izrazili svoje pravo mišljenje, — torej proč s tem § 493., to je najvažnejša materijalno-polit. zahteva Nemcev.

V »Linzer Volksbl.«, kakor domnevajo, dr. Ebenhoch zato, da vlada izdā jezikovni zakon na podstavi § 14. Drž. zbor je ali v istini ali vsaj doždevno mrtev; v češkem dež. zboru ni nemških poslancev pri razpravah, in prav je, da vlada noče, da bi se v njem rešilo to prašanje, da ni niti na videz rešeno bez Nemcev ali proti njim. Ali naj pa radi tega uravnanje povsem zaostane? § 14. je boljši nege naredbe. Ako bi te b le popreje nezakonite, bile bi tudi sedaj v obeh manjšini, in položenje s tem bi ne bilo nič na boljšem. § 14., to je cesarska naredba. ima to prednost, da se mora drž. zbor po svojem sostanku baviti ž njo; § 14. torej učini, da prične parlament zopet delovati, ker nobena stranka, najmanj pa kaka nemška, ne bo hotela preprečiti azprave, katero terjā ustava za tako naredbo.

Drobtine.

Slovenske. Shod dekanov je bil 13. apr. v Ljubljani. O potrebi dela za gospodarsko organizacijo je poročal kan. in posl. Kalan. Predlagal je, naj se v semenišču bogoslovci poučujejo o družabnem gibanju. — Knezoškof je priporočal svojo idejo o konviktu. — Kanon. Sušnik je govoril o romanju v Jeruzalem meseca oktobra. — Na škofov nasovet bo prih. leto v Ljubljani 2. katol. shod. — Nadalje je naznanil knezoškof, da bo vsako leto shod dekanov, kar naj bo priprava za škofijsko sinodo.

V Ptujju se je vršilo 28. marca zborovanje novoizvoljenega okrajnega zastopa. Nemška manjšina, videvša, da ne zmōre nove zmage, je odložila mandate, katere je dobila v skupini trgovstva in industrije.

Veletržec na Reki, J. Gorjup, je, kakor znano; povodom 50 letnice vlade cesarjeve kranjski deželni vladil izročil 30.000 gld. za ustanovo, iz katere se napravijo 4 štipendije po 300 gld. za trgovske akademike slovenske narodnosti.

Občinske volitve v Ljubljani v 3. razr. 24. apr. v prvič niso donesle rezultata. Na obeh voliščih so dobili slovenski naprednjaki 582, katoliki 443, nemški nacijonalci 173 glasov. Absolutna večina je bila 596. Pri oži volitvi so zmagali naprednjaki.

»Centralna posojilnica slovenska« s sedežem v Krškem je imela 23. apr. v Rajhenburgu obč. zbor. Udeležilo se ga je 14 zadržnikov, ki so zastopali 34 deležev. Lani je bilo 107.620 gld. prometa, 221 gld. prebitka, 35.705 gld. upravnega imetja.

Delalsko podp. društvo v Trstu je imelo 9. apr. obč. shod. Predlog za povišanje milostnih doklad se je moral odkloniti, ker ne bo več velikega plesa, ker ne dovolijo več v to gledališča. Na predlog Rakušev je bil predsednik Mandič voljen častnim članom.

Obč. zbor »Goriške ljudske posojilnice« je bil 15. apr. Dr. Tuma je razlagal poslovanje posojilnice in njene namere za bodočnost. Od čistega dobička se podari »Šolskemu domu« za njegove zavode 250 gld. in »Alojzijevišču« 50 gl. — Pred volitvami je prof. Berbuč govoril o velikih zaslugah dr. Tume za posojilnico ter iz tega izvajal sklep, naj se ne

voli več v predsedništvo, temveč v nadzorstvo, češ, treba skrbeti za — naraščaj. Dr. Tuma je odvrnil, da mu je pošojilnica preveč pri srcu, da bi odstopil nenadno; zato kandiduje sam. Pri volitvah pa je dobil dve tretjini glasov, jedno tretjino pa dr. Pavlica. Ostali odbor je bil voljen soglasno.

»Muzejsko društvo za Kranjsko« je izdalo za tisk »Izvestij« 365 gld. 60 kr., za »Mittheilungen« 405 gld. 88 kr.; honorar za »Izvestja« 297 gld. 85 kr., za »Mittheilungen« 290 gld. — Clanarine in naročnine je došlo 811 gld. 20 gl.; subvencije od naučnega minist. 200 gld., od deželnega zbora 400 gld., od kranjske hranilnice 150 gld.

»Dramat. društvo« v Ljubljani je imelo 15. apr. obči zbor. V minuli sezoni je priredilo 74 predstav, 31 opernih in 42 dramskih ter 1 mešano. Novitet je bilo 15 dramskih, 3 operne in 1 opereta. Izvirnih slovenskih del se je vprizorilo 6 novih. — Clenov je bilo 201. — Gaze za dramo so znašale 5968 gld. 47 kr.; za opero 9668 gld. 26 kr.; troški za repertoar 1705 gld. 85 kr.; za garderobo 1431 gld. 35 kr. Dohodki drame in opere so bili 5478 gld. 17 kr. — Za upravno leto je v bilanci izgube 1478 gld. 71 kr. Deželni zbor je dal 6000 gld., Ljublj. mestni zbor 6500 gld. podpore.

Velika veselica slov. ljubljanskih dam za Preširnov spomenik je donesla 1301 gld. 18 kr. čistega dobička.

Delavsko podp. društvo v Trstu je štel 1476 članov (med temi 309 žensk). Za 715 slučajev bolezni je izplačalo 10.000 gld., za zdravila 1659 gld. Knjižnica šteje 1592 knjig, čitateljev je bilo 900. Skupno imetje znaša 29.113 gld.

Novi slov. otroški vrt v Devinu pohaja 37 detet.

Češke. Člani kluba čeških turistov bodo letos poleti potovali po Slovenskem, Hrvatskem, Bosni, Črni Gori in Dalmaciji (2.—24. maja). Ali bi ne kazalo, da se Slovenci in Hrvati združijo za prirejenje jedneakega izleta med severne brate?

»Ústřední Matice školská« je s Slovaškega dobila 2977 gld. 25 kr. podpore, a za slovaške šole izdala 4555 gld. 20 kr. — v prošlem upravnem letu.

Proslavo Čelakovskega v Plznu so priredili 16. aprila narodni delavci.

Jugoslovansko akademijo na korist sloven. šolam na Horoškem prirede v društvu »Šumadija« združeni Jugoslovani 3. maja na Žofinju v Pragi.

Predavanja o slovanskem pravu, (prva docentura za ta predmet v Avstriji) bode na češki univerzi Praški imel dr. Karol Kadlec, tajnik narodnega gledišča.

Slovaške. Slovaki v Ameriki imajo v dveh društvih, »Narodni Slovenský spolek« in »Živena«, svojo narodno organizacijo. Prvo šteje nad 300 odborov, drugo, žensko društvo, blizo 100 odborov po raznih krajih severne Amerike. Od časopisov izhajajo tam: »Amerikánsko-slovenské Noviny«, »Narodny listy«, »Slovák v Americe«, katol. »Jednota«, socijalistiška »Fakla«. Ker je Slovacom na Ogerskem dohajalo bodrilo in pomoč od ameriških vojakov, je Banffy zasnoval v Ameriki s pripomočjo avstr. og. minist. za vnanje posle list »Szlvojacké novinky«, ki naj bi širil madjarsko idejo med slovaškimi izseljenci.

V Stolnem Belgradu na Ogerskem umrši advokat Jan Martinka je vse svoje imetje 72.000 gld. ostavil Matici slovaški, da se bodo od tega, kedar naraste (po obrestih) na 100.000 gld., podpirale slovaške šole in drugi narodni prosvetni zavodi.

Hrvatske. Cesar je poklonil Hrvat. starinarskemu društvu v Kninu 500 gld. podpore v društvene svrhe.

Od dalmat. biskupov je dubrovniški Marcelič in kotorski Ucellini za glagolico, splitski, šibenški in zaderski so ji protivni, a hvarski je neodločen. Letos se v Zadru v cerkvi sv. Marije, katero je zgradila sestra Hrvat. kralja Zvonimira, na veliki petek ni pevalo hrvatski, kakor je to bila od nekdanj

navada, temveč latinski. V dalmat. cerkvah je drugod neznan običaj večerne procesije na veliki petek, kjer se vedno peva hrvatski, in to se je tudi letos povsod zgodilo.

Glasbeno in pevsko društvo »Vienac« v Zagrebu je 23. apr. proslavilo svojo 60 letnico.

Zveza Hrvat. pevskih društev je zasigurana, ker se je za njo priglasilo od 42 društev 33. Na binkoštni ponedeljek je sklican ustanovni shod v Zagreb.

Solski nadzorniki na Hrvatskem in v Slavoniji so ob cesarskem jubileju ustanovili dobredelni fond za učitelje brez razločka vere in narodnosti. Za ta fond je nabranih 100.000 gld.

Slavni hrvatski pesnik J. vit. Trnski slavi 1. maja svojo 80 letnico. Pevska društva so mu hotela prirediti veliko serenado, katero pa je z zahvalo odklonil z ozirom na svojo bolehavost. V društvu Hrvat. umetnikov in književnikov se je sestavil poseben odbor za proslavo, ki je pozval vsa književna društva, da sodelujejo pri skupnem poklonstvu.

Dijaštvo.

Akad. društva »Slovenije« na Dunaju odbor se je sestavil za letni tečaj takó-le: cand. med. Jernej Demšar, predsednik; stud. iur. Ivan Zabukovšek, podpredsednik; stud. phil. Alfons Vales, tajnik; stud. phil. Miko Omersa, blagajnik; stud. phil. Hinko Vodnik, knjižničar; stud. iur. Josip Šajn, gospodar; stud. iur. Franz Bytzek, arhivar; stud. iur. Anton Avsec in stud. phil. Hinko Klesnik, namestnika; cand. phil. Josip Reischer, cand. med. Josip Tičar in stud. phil. Ivan Merhar, pregledniki.

Odbor akad. tehn. društva »Triglav« se je za poletni tečaj sestavil takó-le: Predsegnik: stud. iur. Rasto Pustoslemšek; podpredsednik: stud. iur. Pavel Glaser; tajnik: stud. iur. Bohumil Senekovič; blagajnik: stud. iur. Vekoslav Gregorič; knjižničar: cand. phil. Ivan Koštijal; gospodar: stud. iur. Miloš Vehovar; odb. namestnik: stud. iur. Fran Žiher.

»Српска академска задруга у Беогу« zove se novo srbsko akad. društvo Dunajsko, ki hoče negovati leposlovje in znanstvo s predavanji, izdajanjem društv. časopisa, gled. predstavami itd. Razun tega neguje druževnost s prirejanjem zabav. Preds. je med. Laza Popović.

Akad. senat češke univerze v Pragi je sklenul, da se ustanovi »mensa acad.« za ubožne dijake.

V Pragi izhaja nov dijaški list »Studentské směry«.

Na Levovski univerzi je bilo 1901 dijak (308 bogosl., 1220 juristov, 156 medic., 217 filozof.). Poljakov je bilo 1336, Rusov 533, Nemcev 9, Bolg. Hrvat. in Ceh po 1. Po veri je bilo 916 rim.-katol., 567 grško-katol., 13 armen.-katol., 12 protest., 392 Židov (ki so vsi priglasili v Poljake).

Zmes.

V Og. Belfi Cerkvij je okr. šolski odbor sklenul, da zapisnika ne bo sestavljal več v madjarščini, temveč v nemščini, ter da odslej bode tudi razpravljaj v nemščini.

Mitropolita Čuperkoviča je na Črnovškem kolodvoru napadel romunski dijak.

V Bukareštu umrli državnik Laskar Katargiu, ujec razkralja Milana, je temu ostavil 3 milj. dinarjev.

Karol Pleško, c. k. upok. sodni nadsodnik, je 23. aprila umrl v Ljubljani. Aktivno ni posegel v politiko, pač pa podpiral vsa narodna društva.

V Bukareštu so srbski delavci osnovali »srbsko pevsko društvo«.

Rektor Zagrebskega nadškofovskega semenišča, dr. Gust. Baron. pozivlje v »Kat. Listu« duhovščino k nabiranju doneskov za katol. gimnazijo in deško semenišče. Pred 20 leti se je uže začelo v ta namen pobirati na poziv sedanjega vrhbosenskega nadbiskupa dr. Stadlerja, — ter znaša ta fond sedaj 133.000 gld.

V Chicago je bil shod ameriških Nemcev za odpor proti ameriško-angleškemu vplivu nanje.

V Pekingi so otvorili prvo vseučilišče na Kitajskem. Imatrikulovanih je 381 slušalcev.

Na shodu Dunajskih učiteljev 19. apr. se je sklenulo, da naj zastopniki učiteljstva v krajevnem šolskem совету glasujejo proti pravi javnosti za šolo Komenskega.

Ruskim, v Pragi gostujočim umetnikom, so na Žofinju 18 apr. priredili časten večer, katerega so se udeležili mnogi veljaki in umetniki češki. Posebno oduševljenje je vzbudila od Rusov peta češka himna: „Kde domov māj“. Gorev je napil češkemu narodu.

V Parizu je društvo za spoznavanje Rusije, kateremu je častni predsednik bivši ministerski predsednik L. Bourgeois, ki je po gimnazijah vvel predavanja v ruščini. Društvo ima svoj list „Revue des études russes.“

V Karlovih Varih prične izhajati po dvakrat na teden novi nemški radikalni list „Die Wacht an der Eger“.

V Libercu so nemški radikalci izdali imenik čisto nemških firm, katere razpošiljajo s pozivom, naj Nemci kupujejo samo pri teh.

Slavist, prof. Krakovske univerze, Baudouin de Courtenay, je imenovan členom ruske imp. akademije nauk.

Primadona ruske opere Petrograjske je slavila velike uspehe v Parizu, kjer je pevala v raznih ruskih operah — Znamenito je, kako svet šele zadnja leta spoznava in ceni slovansko umetnost. Resnične so zlasti za Dunaj in Avstrijo besede nemškega kritika povodom ruskega sinodalnega koncerta: Pred par leti smo (razun Nemcev) poznali le Lahe in Francoze, vse drugo nam je bilo barbarsko; a sedaj se slovanski umetnosti prečuditi ne moremo.

Povodom zaroke naslednika Danila je dobil biskup Strossmayer od kneza Nikole črnogorskega brzjavno obvestilo, na kar je brzjavno sporočil svojo čestitko.

Nemški cesar je ruskim gled. umetnikom in umetnicam, ki so gostovali v Berlinu, poklonil dragocene darove. — Nemški listi so vsi polni hvale zlasti o igralki Savini, katero stavljajo nad znane nemške, francoske in ital. umetnice.

Društvo »Legi dei giovani« v Gorici je imelo 16. apr. shod v Červinjanu. Oblastvo je napravilo hišne preiskave in dalo zatvoriti predsednika društva.

Kretski nadkomisar princ Jurij je, z dovoljenjem velevlastij, odločil, da se od posojila 2.400.000 fr. upotrebi polovica v brezobrestno posojilo kmetovalcem v nakup blaga in semena. Odplačevali bodo v malih letnih obrokih v teku 12 let.

Sultan je poslal črnogorskemu knezu Nikoli o priliki zaroke kneževiča Danila s princezo meklenburško srčno čestitko ter sporočil, da je odposlal še posebnega poslanca, da čestita zaročencema.

V Kosovskem okraju vlada prava anarhija, imetje in življenje Srbov je tam v vedni nevarnosti. Arnauti, ki storé kake zločine, ostanejo vsi brez kazni.

Županom v Sarajevu je imenovan Hadži Skalić efendi, prijatelj Hrvatov; podžupanom za katolike dr. Nieč, rodom Poljak, ki pa se je uže podomačil in je Hrvatom prijazen; za pravoslavne: Petraki.

V Opatiji se ustanovi hrvatska tiskarna.

Porta je sklenula, da zadovolji nekaterim armenskim zahtevam. Otvori vnovič nekatera sirotišča, dovoli vrnitev armenskim beguncem s Kavkaza in Rusije. Teh je do 60.000.

Slovenec, viši kontrolor avstrijske pošte v Carjigradu, F. Furlani, je od sultana odlikovan z Medjidje redom III. vrste.

Slov pisateljica, Marica Nadiškova iz Št. Ivana pri Trstu, se je poročila s poštnim uradnikom Bartolom. Tržaške Slovenke so ji poklonile umetno izdelano adresno in dragoceno svetilko in mizno opravo.

Dvorni svetnik Filip Abram, goriški Slovenec, je imenovan senatskim predsednikom najvišega sodišča.

V Starem Beču so 11. apr. raztrgali ogersko zastavo, ki je vihrala s srbske šole. Radi tega je bilo 8 Srbov zaprtih.

Drugi slovanski novinarski kongres bo 23. do 25. septembra v Krakovu.

V Libercu nad Knežno je umrl vrl rodoljub, župan dr. Smrtka. Pogreb se je promenil v velikansko žalobno manifestacijo. Občinstva, deputacij raznih društev, itd. je bilo ogromno. Po govoru na grobu so pevali „Kje domov moj?“

Razglednice s sliko Grillparzerjevo ter izrekom: »Katoličanstvo e zakrivilo vse,« istotako tudi nekatere Lutrove razglednice in razne brošure proti Rimu in katolicizmu so zaplenili na Dunaju in v Gradcu.

V Aradu so prišli novaki romunski s črno-rumeno in romunsko zastavo k naboru, policija pa je zahtevala odstranjenje teh zastav, ter je prišlo celo do pretepa radi tega.

M. Mažur je prišel v »Hrv. Sl.« priobčevati razpravo pokojnega biskupa dr. Vacl. Soiča o porabi staroslovenščine v senjsko-modruški biskupiji.

„Madjarska Ogerska pa trozveza“ se zove knjižica, ki je izšla v Monakovu; ki se peča s postopanjem Madjarov, da Ogerska dobi značaj madjarske države z madj. drž. jezikom. Fisec „Hungaricus“ misli, da Madjari s tem ne slabé le sebe, temveč tudi trozvezo, pridobivajoči si vedno več sovražnikov. „Bud. Tagb“ pa zatrja, da so Madjari najudanejši pristaši trozveze, dasi želé, da postane Ogerska madjarska, kakor hočejo Nemci, da je Nemčija nemška.

„Katol. komitet“ se je osnoval pri konferencah pri kard. Gruschu na Dunaju. Člani so: dr. Gessmann, dr. Schwarz, dr. Porzer, bar. Bittinghof in kršč. soc. delavski vodja Kunschak. — Bojevati se hoče proti gibanju obrnenemu proti Rimu.

Dr. Neureutter, prof. češke univerze, je umrl 14. aprila za mrtvodom. Porojen je bil 1829 v Pragi in postal 1884 profes. za otroške bolezni. Bil je član upravnega odbora narod. gledišča »Politike« itd. — Objavil je več strokovnih razprav v češkem jeziku. Trudil se je za ustanovo lastne češke otroške bolnice, in zato je ustanovil posebno društvo. 1891 se je otvorila ta bolnica, in lani pričela z zgradbo novega bolnišničnega poslopja. — To „društvo za zgradbo in vzdrževanje češke otroške bolnice“ je tudi postavil svojim glavnim dedičem.

V dvorani trgovskega društva na Dunaju je dr. Šoštarč predaval o svojem potovanju po Albaniji in si stekel od uglednega občinstva obilo pohvale. Na povabilo grofa Lindena je 14. aprila prišel predavat v društvo za trgovsko geografijo v Stuttgartu.

Razgled po slovanskem svetu.

a) Slovenske dežele.

Kranjsko. Pravil zveze sloven. županov dež. vlada kranjska ni potrdila, ker je društveni namen tudi ta, da se pospešuje v mejah obstoječih zakonov raba sloven., oz. hrvat. jezika pri občinskih uradih tistih občin, katerih prebivalstvo je zgolj slovensko ali hrvat., ali pa mešano, in da se podpirajo sloven. in hrvat. obč. predstojniki v njih uradovanju. Ker bi to bilo zakonom protivno vplivanje na samodoločevanje občine in nje upravo, so bila pravila zavrtna.

Tržaško. V Trstu je provzročila veliko senzacijo konfiskacija pisma, katero je pisal predsed. ital. parlamenta, Zanardelli, Tržaškemu županu Dompieriju, in katero je »Indip.« objavil. Aktiven državnik tuje države se torej vtika povsem bezobzirno v avstr. notranje stvari. Povod pismu je bilo naznanilo sklepov shoda laških županov, naperjenih proti hrvat. gimnaziji. Avstr. župan se torej uradno obrača na tujega državnika za nekako intervencijo.

Občinski svet Tržaški je 12. aprila soglasno sklenul, priložiti se na ministerstvo proti odloku namestništva glede Naberjoja.

Italijani v Trstu iščejo po okolici pod raznimi slepili podpise za protest, da bi se okolica tržaška odcepila od mesta, da bi ga potem uporabljali proti osnutku posebnega okrajnega glavarstva za okolico.

Na poziv predsedništva hrvat.-sloven. kluba na dež. zboru istrskem so se 24. aprila v Trstu zbrali sloven. dež. poslanci Istre, Trsta in Goriške, da se posvetujejo o polit. položnju na Primorskem in zložijo za skupno postopanje v doseg skupnih ciljev. O posvetovanju so izdali objavo: »Konstatovali so, da je onemogočeno zastopnikom večine prebivalstva na Primorskem sodelovanje v dež. zborih, ter da uže to dejstvo jasno dokazuje nezno stanje, v katerem

se nahaja slovensko-hrvatski narod na Primorskem. Soglasno so 1 najodločneje obsodili postopanje in vedenje vladajoče italijanske stranke in c. kr. vlade nasproti Slovincem in Hrvatom na Primorskem, 2. sklenuli skupne korake v skupno obrambo in v ta namen, 3. izvolili stalni oži odbor, sestavljen iz deželnih poslancev vseh treh primorskih koronovin.◀

Goriško. Slovenski poslanci goriški so izjavili dež. glavarju, da se ne morejo udeležiti sej deželnega zbora, da so pa pripravljene dogovarjati se z vlado in z Italijani glede uslovij, pod katerimi jim bo možno zopet vstopiti v dež. zbor. Dr. Gregorčič je naštel zahteve Slovincem v pismu do dež. glavarja.

b) Ostali slovanski svet.

Obče. Cesarska poslanica istrskemu dež. zboru (slična oni drugim) je znamenita, ker je pisana v laškem in hrvatskem jeziku, ter sta pri obeh lastnoročna podpisa vladarjeva. To je prva poslanica istrskim Hrvatom in Slovincem v hrvat. jeziku

Avstr. poslanik za mirovno konferencijo v Haagu, grof Welsersheim, je imenovan izrednim polnooblaščenim poslanikom.

Minister Kaizl se je dolgo mudil v Dalmaciji, 21. apr. pa sta odpotovala tje min. Wittek in Ruber.

Ruski poslanik na Dunaju, grof Kapnist, je v avdienciji 20. aprila predstavil cesarju nadbiskupa Jeronima in ruskega tajnega sovetnika senatorja Sablerja, katera sta došla k posvečenju ruske cerkve na Dunaj.

Dunaj. Dunajski Čehi so zahtevali službo božjo v 2. mestnem okraju, a prošnja njim je bila zavržena od nadškofijstva, ker so Dunajski Čehi nemščine zmožni. — Na shodu 16. apr. se je temu odločno ugovarjalo in zahtevala češka služba božja, ki se naj plačuje iz verskega zaklada.

Dunajski kardinal Gruscha je izdal pastirski list proti velenemskim odpadnikom, v katerem pravi, da rimsko-katol. cerkev ni narodna, temveč da objema vse narode z jednako ljub-znijo. Zakaj potem pač isti cerkveni knez ne dovoli Čehom bogoslužja v njih jeziku?

Čehi povdarjajo potrebo češkega duhovskega semenišča za Nižo Avstrijo, kjer je v istini v mnogih občinah in v nekaterih Dunajskih okrajih potreba čeških duhovnikov velika. Da pa se jim ne prizna to od škofov ke strani, je umevno.

Grof Karl Hohenwart je 26. aprila umrl v 75. letu življenja, potem ko je bolehal poslednje leto. Mnogo pišejo o njem razne stranke; najhvaležnije se ga spominjajo Čehi radi tega, da je hotel vvesti fundamentalne člene in provzročil cesarski reskript od 12 sept. 1871, s katerim se je zopet priznalo češko zgodovinsko pravo. Leta 1871 proti koncu oktobra so razne sile vplivale, tudi iz Berolina in od madjarske strani, da so se pokopale fundamentalke, in je moral grof Hohenwart odstopiti.

Potem je stopil Hohenwart na čelo konservativcem in je vodil desnico za Taaffeja, dokler ni ta predložil volilne reforme. H. se tej vprl in v tem vrgel tudi Taaffeja, nato je bil načelnik v koaliciji. Naposled je prišel v gosposko zbornico. Vsestransko priznavajo, da je bil mož jeklene volje in dela. S slovanske strani ga nekateri jako misleči politiki obsojujejo in tvrde, da je bil njim v nesrečo, prava zavora, da niso prišli dalje. V obče je pa tudi res, da je Taaffejevo volilno

reformo pokopal in s tem napravil jedno največjih napak. se posebe na škodo Slovanom.

Na Kranjskem je imel posestvo, tam so ga Slovinci volili in gledali, da bi ne nikdar izgubil mandata. Od l. 1871 je ostalo mnogo do danes prikrito; naj pa si je bil H. tak ali tak, to je gotovo, da vrgli so ga l. 1871 vplivi, ki so protivni Slovanom. Beust je o tem mnogo razkril. Hohenwartov značaj ostane v dobrem spominu.

Češko. V Hebu je mestni zbor 19. apr. sklenul izjavo, v kateri se zahvaljuje češki hranilnici na poklonitvi hotela v nemško dijaško zavetišče v Pragi in se pridružuje mestnemu совету Liberskemu radi izjave proti češkemu deželnemu zboru, ki se je protivil temu daru, ker izvira iz strankarsko-političnega namena in je torej žaljenje češkega naroda.

Friedlandski mestni zastop je sklenul, da vrača dvojezične pošiljatve oblastev. Okr. glavarstvo je ta sklep sistovalo.

Okrajni zastop v Teplicah je poslal justičnemu, trgovskemu in naučnemu ministerstvu spomenice proti »protečemu počesenju« okr. sodišča, pošte in davkarije.

Dalmacija. Boj za obranjenje slovansk ga bogoslužja v Dalmaciji po krivnji Zaderskega nadbiskupa Rajčevića postal je zelo ljut. Suspendoval je urednika »Kruna«, don Iro Prodana, »ab divinis«, da kaznuje s tem branitelja slovanskega bogoslužja in ostraši druge.

V Zadru zbranim dalmat. škofom se je 11. apr. poklonila deputacija župnikov s prošnjo, da umirijo narod in preprečijo prepire in zle nasledke, ki bi se rodili, ako se zatara glagolica.

Deželni odbor dalmatinski se je obrnul na kardinala Rampolla v Rim za vzdržavanje glagolice in čitanja listov in evanđeljev v hrvatskem jeziku v katol. cerkvah v Dalmaciji.

Hrvatsko. Hrvatom je bilo doslej vedno dovoljeno, da so napravili izpit za železniškega vlakovodjo v hrvat. jeziku. Sedaj pa so vse zavrnuili in zahtevali, da morajo napraviti izpit v madjarsčini. Tako se zapira Hrvatom pot do železniške službe v njih lastni domovini.

Ogersko. Min. Szell je izdal posebno naredbo o zakoniti in pravilni sestavi volilnih listin, ki se ozira na razne pritožbe proti sedanjim sestavam in hoče odstraniti zlorabe in krivice. Listine se morajo javno izložiti 8 dni je čas za reklamacije, in kdor ni zadovoljen z odlokom volilnega odbora, more v 8 dneh vložiti utok na ministerstvo notranjih poslov.

Ogerski drž. zbor 26. apr. Min. preds odgovori na interpelacijo Pichlerjevo, ali vé, da so se zastopniki narodnostij obrnuli na župana dr. Luegerja, da njih adresu predloži cesarju. Min. preds. pravi, da na kompetentnem mestu o tem ni nič znanega. — Pichler s tem odgovorom ni zadovoljen, ker vé za gotovo, da se je odposlal telegram Luegerju, a urad je to zavrnil, na kar se mu je to poslalo po pošti. Odgovoril je, da spomenice ne more izročiti neposredno, a da hoče skrbeti za to, da se na najvišem mestu zve za njen obseg. Tudi graja Pichler, da si min. ni upal imenovati Luegerja, ter da ni obsodil vednih napadov na Ogersko, zlasti v njegovem govoru v nižeavstr. dež. zboru. Včerašnji govor je bil tako nesramen da nobena vlada ne more molčati na to, dasi pasje lajanje ne sega do neba. — Min. preds. Szell pravi, da so Luegerjeve grožnje le prazna nadutost. Ogerska zbor-

nica je prevzvišena, da bi reagovala nato Tudi noče napadati odsotnega. — V odgovoru je potrdil, da se ni noben telegram poslal Luegerju. Ako se je kaj poslalo po pošti ali privatnim potom, tega ne ve, in ga tudi nič ne briga. — Nadalje odgovarja na interpelacijo o kitajskem vprašanju Vnanja vlada sedaj nima namena, da si v Kitaju pridobi ozemlje. Za trgovino bi bilo važno, da si pridobi nove kraje, a država tu ne more sama pomagati, ona more le podpirati in ščititi trgovsko delovanje. Glavni pomoček k temu je močna mornarica. — Na interpelacijo Polonija o hrvat.-sloven. shodu na Trsata odgovori, da je bil povsem privatnega značaja, torej se ni moglo prepovedati. Slov. poslance je pozneje stavilo vodstvo stranke na laž. Ban je skrbel za to, da se pregleda zakon o zborovanjih, ker ni želeli, da se shodov udeležujejo tuji gosti.

Črna Gora. Na Cetinju se je 16. apr. oficijalno razglasila zaroka prestolonaslednika. Slovesne službe božje se je udeležila knežja rodbina, ministri državne oblasti in diplomati.

Knezu so k zaroki prestolonaslednika čestitali naš cesar, car Nikolaj, nemški cesar, sultan, kraljica Viktorija in srbski kralj.

Knez je 15. apr. naznanil, obdan od vseh členov knežje rodbine, s terase svoje palače narodu zaroko kneževičevo.

Proglas kneza narodu se spominja radosti, s katero je narod pozdravil porod prestolonaslednika, in kako se je to navdušenje spremenilo v veliko ljubav do njega. Z radostjo in željo je pričakoval narod njegovo zaroko. Pod pokroviteljstvom in z blagoslovom ruskega carja se je kneževič zaročil s hčerko velikega nemškega naroda. Junaški narod bode ljubil svojo bodočo kneginjo, kakor bode tudi knez Danilo po zgledu svojih prednikov jednega duha z narodom v sreči in nesreči.

Bolgarsko. Bolgarski politiki so ogorčeni, ker se Bolgarija ni pozvala k mirovni konferenciji. Njim ni zadostna opravičba, da je Bolgarija pod suvereniteto Turčije. Ko je 1885 bila Bolgarija napadena od Srbije, tedaj suveren ni hotel ničesar znati o svojem varovancu. Ako jo je ostavil za časa boja, tudi ni treba, da jo zastopa za časa miru. — Mir v Makedoniji je v marsičem zavisen od Bolgarije, a mir na Balkanu je uslovje evropskemu miru.

Bolgarska vlada je razpustila mestni zastop v Sofiji zaradi njegovega političkega vedenja.

Srbija. V Stari Srbiji se vedno ponavljajo nasilstva Turkov. Srbski poslanik v Carjigradu, Novaković je zopet zahteval v noti, naj Porta napravi red. Vladni organ, »Srbske Novine« tudi to energično zahtevajo, ker srbski narod ne more več mirno trpeti, da se njegovim rojakom siloma jemlje vera in narodnost. Srbska velikošolska mladina se bavi na svojih shodih s tem vprašanjem.

Bivši minister in srbski radikalec dr. Vuić je imenovan državnim svetnikom, bivši minister in radikalec Josimović pa glavnim ravnateljem srbskih državnih železnic. Ti imenovanji ste vzbudili veliko senzacijo, ker kažeti na bližajoči se veliki preobrat v srbski politiki.

Rusija. Car je po zaslišanju izvestja drž. tajnika o okrožnici finskega generalnega guvernerja, o manifestu 3. feb. ukazal, da se temu sporoči carjeva zado-

voljnost. V tej okrožnici se naglaša, da bodo zakoni, tičeči se samo Finske, sestavljeni in objavljeni tako, kakor so bili popreje, in da car nima namena, da uvede v Finski uredbe, ki bi nasprotovale notranji uredbi in organizaciji kneževine, potrjeni 1894. leta.

Književnost.

„Slavisches Echo“, št. 2., ima naslednjo vsebino: I. Zu den Forderungen der Deutschen. II. »Militär-Schulverein«. III. Zum volkswirtschaftlichen Theile unseres Programmes. IV. Politisch-geschichtliche Skizzen über Siebenbürgen, Kroatien und Ungarn V. Czar Nikolaus II. VI. Die Cechoslawen in Wien VII. Die Gleichberechtigung in der Bukowina VIII. Kritische Rundschau. IX. Bücher-Anzeige ltd. — List stoji 1:25 gl'd za četrt leta.

„Slovanský Přehled“, 7. štev., ima naslednjo vsebino: Ze slovanské poesie: Sonety Krymské A. Mickiewiczze Přeložil Jaromír Borecký. — Stati: A. Mickiewiczze sonety Krymské — Jan Třeštík: Z Bosny. II. Pravoslavni. (Dokončení.) — Přehled literatur slovanských za rok 1898: ruská, polská, slovinská, srbská, slovenská. — Rozhledy a zprávy.

„Slovanska knjižnica“ urejuje in izdava A. Gabrždek v Gorici. Snop. 84.—85.: »Božična noč« »Plašče«, ruski spisal N. V. Gogolj, poslovenil Miloradovič. V vvodu podaje prelagatelj životospisne in književne podatke o slavnem ruskem pisatelju.

Národopisný Sborník českoslovanský. Vydává Národopisná společnost českoslovanská a Národopisné museum českoslovanské. Redaktor dr. Frt. Pastrnek. Svazek IV. a V. V Praze 1899. Vel. str. 194. Poleg je še za marec »Věstník Národopisného musea českoslovanského« (16 str.) Iz obsega Sbornika navajamo članke: Dr L. Haškovec a dr. J. Matiegka: Přispěvek k antropologii obyvatelstva země České — Vlasta Havelková: Plachty koutní. Obušky. — J. Pejsker: Slovo o zádruze — Matouš Václavek: Moravské Valašsko v p'semnictví českém i cizím. (Doplňky.) — Presodbe in poročila: J. Polívka: Этнографический Звирник. — Lud bialoruski na Rusi litevskij. — Всеволод Миллер. Очерки русской народной словесности. ltd. — Vzpomínky: E. Kovář, K. Plischke, Ivan Kunšič. (O Kunšiču je napisal g. Polívka na zadnji strani tega zv. Zborn. prekrasne črtice, ki kažejo, kako mnogostranski in oduševljeno se je pripravjal pokojni na svoje delo.) Zbornik ta pa priporočamo Slovanom v obče poučenje, ker sodelujejo pri njem priznane strokovne sile češkega naroda. Kdor se hoče vglobiti v pomen narodne duše in svojstvenosti, potrebuje takega pouka, in če pogledamo, kako plitvo sodijo ravno o narodnosti, t. j. njeni notranji sili, celó zaslužni politiki, je pač treba želeli, da bi sedanji zarod bolje obožoval se tudi na to stran. — Dodajemo, da tu navedeni zvezek stoji 3 gl'd.

J. Máchal: Snahy Fr Lad. Čelakovského o obnovu české literatury. Str. 16 (Bursík a Kohout v Praze). — Fr. L. Čelakovský. Životopis in izbrane pesni; sp. Hejret (Sole v Telči.) — O Čelakovském je povodom jubileja izšlo mnogo knjig. Hejret podaje v svoji po možnosti vsestranski životopis.

Мцпрн. Поема М. Л. Бермонтова. Превео Ник. Ст. Бубина. Прештавано из „Гласа Црногорца“. Цетлье 1899. Str. 32. Jako lep prevod.

Труды Я. К. Грота П. Филологическія Разысканія (1852—1892). Изданы под редакціи проф. Я. Грота С.-Петербургу. 1899. — Содержаніе: I. Матеріалы для словаря, грамматики и исторіи русскаго языка. II. Спорные вопросы русскаго правописанія. — Указатель къ обьёмъ частямъ Филологическихъ Разысканій. Zad je avtograf Ja. K. Grot. Ta drugi debeli zvezek obseza XV. + 939 vel. stranij in stoji 3 rublje. Tu je zbran ogromen materijal, prevažen ne le za ruske, temveč za slovanske jezikoslovce v obče. Tudi tisti, ki bi si hoteli popolniti znanje ruščine s korenitimi preiskavami, dobé čez mero pouka v tej knjigi. Večina spisov, v knjigi zbranih, je bila uže po večkrat natisnena; sin pokojnega učenega velikana prof. Varšavskega vseučilišča g. K. Ja. Grot, pa je vse razredil in tudi popolnil. Če možno, povrnemo se k temu delu še posebe tudi v »Slov. Svetu«; Slovani morejo biti hvaležni tudi izdatelju, da jim je oskrbel toli znamenito delo za razmerno nizko ceno.

„Mithellungen des Musealvereines für Krain.“ XII. štev. 1. obsezajo razpravo Globočnikovo o plemstvu na Kranjskem, — Seidlovo o podnebu na Kranjskem, — Vrhovecvo o kugi v Ljubljani. Vsi trije spisi, ki se bodo nadaljevali v prih. snopičih, so od slovenskih pisateljev. Nemci niso zmogli za ta list niti spisa niti notice.

Na znanje. „Cerkle franco-slave“ se je ustanovil na Dunaju. Priglasje sprejema Svatopluk Končiek, IV., Schleifmühlg. 4.

JOSIP WINTER,

dekoratör

Ramperstorferstrasse Nr. 28 WIEN, V., Ramperstorferstrasse Nr. 28
oddajalnik c. kr. Terezijanske akademije na Dunaju

se priporoča za napravo dekoracij vsake vrste, za kotilijonske figure, izpostavljanja, slavnostne vozove, slavoloke etc., etc. po svojih idejah ali pa po naročilu v plastičnem in dekorativnem delu. — Nadalje najboljše izdelovanje zastav, grbov, napisov, transparentov, pokrival, kotilijonskih tur in kostjume popolnjuočih predmetov po najnižih cenah.

Osnovano 1870.

Erste Wiener Chemische Putzerei & Färberei, Kleider-Reparaturen-Anstalt
WIEN XIV./1, Goldschlagstrasse Nr. 88.

Sprejemlje obleke, zavese, robo za mobilje v celoti za čiščenje, barvanje in pranje. Obleka pol volnena in iz likane preje se postavlja po patentovanem načinu in napravlja zopet nova.

Naročila v provincijo se brzo izvršujejo.

Zboljšano Kneipp-ovo zdravljenje proti glavoboli in izpadanju vlàs

dela čudovite uspehe pri nervoznosti, kronični bolečini glave, migreni, nevralgiji in drugih boleznih glave. Steklenica mazila za vlàs gld 1.-, 2.-, 3.-, 2 navodom uporabe vred.

P. FRÖTSCHER,
specia-list za bolezni vlàsov,
Dunaj, XVIII. Theresiengasse.

C. in kr. imetnik privilegij
I. Dunajska votla brusilnica na par za umetno brušenje in britve in zaloga jeklenega blaga
LEOPOLD SCHÄCHTER
Wien I.

Reichsrathsstrasse 9.
Aparati za samobritje so jamčijo, trpežni in dobri.
Zaloga vseh vrst rezil.
Specijaliteta:
Noži za radiranje in škarje za podobe v vseh veličinah.
Naročbe v provincijo se brzo izvršujejo.
Rezila, poslana za nabrušenje, se obratno izgotavljajo

Potrebno za vsakega trpečega na griži (Bruch).

Tiesel-ovi ces. kral. izključno priv.
pasi od griže,

zdravniško poskušeni, nedoseženi, naj se nosijo noč in dan.

Po jedni strani gld. 3-50, po obeh straneh gld. 5.
Priznanja od g. dr. Weis-a, emerit. sekundarnega zdravnika I. reda Dunajske obč. bolnice, Dunaj.

KAROL TIESEL,
patentni imetnik in proizvoznik.
WIEN,
VII. Westbahnstrasse No. 35.

Wilh. Forster,
gravür.

Ateljé za vsa graviranja v zlatu, srebru, žlahtnem kamnu, steklu in kovini. Izdelovanje monogramov, grbov, stanc, šablon, pečatov, pečatnih znamenj, stampilij iz kavčuka in kovin in tipov kavčukovih.

Wien, XIV./2, Mariahilferstr. 198
k „zlatemu solncu.“
Izdeluje sam znamenja za društva in klube.

Podgane in miši

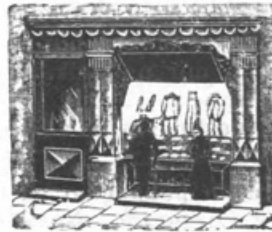
delajo največo škodo po kletah in skladiščih.

Najhitreje jih pokonča od mene iznajdena uničevalna pasta, katero more uporabljati povsod vsakdor. Cena pašti pol kilo gld 1-50. Izgotavljam tudi najnovejši, od občinstva kot najbolj priznan mehaničen skopce za podgane in miši, kateri prekaša vse dosedanje iznajdbe v tej troki. Moreš jih s tem skopcem vloviti 15 do 20 ne da bi ga napravljaj na n vo. Cena skopcu za podgane gld. 4-—, za miši gld. 1-80 do 2-60. — Skopci za škorklje gld. 1-20. Prodajalcem odstotke.

Prodaje in izdeluje

L. Pöschel,
Spengelmester.
Wien, XVII. Bez. Blumengasse 60.

Izdeluje akvarije na steno, na mizo, kabine za kopanje ptičev, svetilnice ročne, stenske, za voze in grobe.

V cenah je vključeno tudi postavljenje s skladišča:

Dunaj.

Izredne veličine po specialnem tarifu.

Olepečave posebe se rabijo po velikosti bronsovane ali pozlačene.

Reflektorji za dnevno svetlobo
od

Josipa Striebl-a,
II., Scholzgasse 6. Wien.

Cene:

Nr.	Dalžina Centimeter	Širina	gl. š. v.	Krone
1	80	40	12	24
2	80	55	14	28
3	80	65	16	32
4	80	80	20	40
5	100	65	20	40
6	125	80	25	50
7	125	100	28	56

„SLOVANSKI SVET“ izhaja v 10. in 25. dan vsakega meseca, in sicer na 16 straneh. Stoji za vse leto gld. 5, pol leta gld. 2.50. četrt leta gld. 1.25. — Za učitelje, učiteljice in dijake za vse leto 4, za pol leta 2 in za četrt leta 1 gld. — Posamične številke se razpošiljajo po 20 kr. — Zunaj Avstro-Ogerske na leto 6 gld. 50 kr. — Inserate sprejema upravništvo. — Naročnika, reklamacije in vsakovrstna pisma naj se pošiljajo F. Podgorniku na Dunaj (Wien), IX., Eisengasse Nr. 13.

Izdatelj, lastnik in odgovorni urednik: **Fran Podgornik,** Tiskli Bratři Chrastinové ve Valašském Meziříčí.